

บทที่ 5

ศาสนา สังคม และวัฒนธรรม

หัวข้อเรื่อง

1. ศาสนาต่าง ๆ
2. สังคม
3. วัฒนธรรม
4. ประเพณีสำคัญ ๆ

สาระสำคัญ

ศึกษาศาสนาต่าง ๆ อันเป็นต้นกำเนิดสังคม วัฒนธรรม และประเพณีต่าง ๆ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ นักศึกษาทราบเรื่องต่อไปนี้

- 1) ศาสนาต่าง ๆ ที่เกิดในอินเดียและนอกอินเดีย
- 2) โครงสร้างทางสังคมในอินเดีย
- 3) วัฒนธรรมต่าง ๆ
- 4) ประเพณีต่าง ๆ

ศาสนาต่าง ๆ ในอินเดีย¹

อินเดียเป็นประเทศที่กว้างใหญ่ไพศาล มีศาสนามากมาย มีขนบธรรมเนียมประเพณีแตกต่างไปตามศาสนาของตน ศาสนาเป็นแม่บทของอารยธรรมและวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น ภาษา วรรณกรรม สถาปัตยกรรม จิตรกรรม ปฐมกรรม ฯลฯ ก่อนที่เราจะศึกษาเรื่องสังคมในอินเดีย เราควรทราบประวัติย่อของศาสนาต่าง ๆ เสียก่อน ซึ่งมีศาสนาฮินดู ศาสนาอิสลาม ศาสนา เช่น ศาสนาพุทธ ศาสนาสิกข์ และศาสนาคริสต์

1. ศาสนาฮินดู

ศาสนาฮินดู เดิมคือศาสนาพราหมณ์ เพราะมีวิวัฒนาการมาจากศาสนาพราหมณ์ ไม่มี ศาสดาเหมือนศาสนาอื่น ๆ มีแต่ปรัชญาและแนวปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อสืริมลคล ปัจจุบันมีผู้นับถือศาสนา ฮินดูในอินเดียประมาณ 700 ล้านคน องค์ประกอบสำคัญของศาสนาฮินดู คือ

1. พระเจ้าได้แก่ พระพรหม พระศิวะ และพระวิษณุ
2. คัมภีร์มีมากมายแต่ที่สำคัญมีพระเวท ภควัทคีตา พระมนู
3. วรรณะ 4 ได้แก่ กษัตริย์, พราหมณ์, แพศย์ และศูทร
4. อาศรม 4 ประการ หรือขั้นตอนชีวิต 4 ชั้น ได้แก่

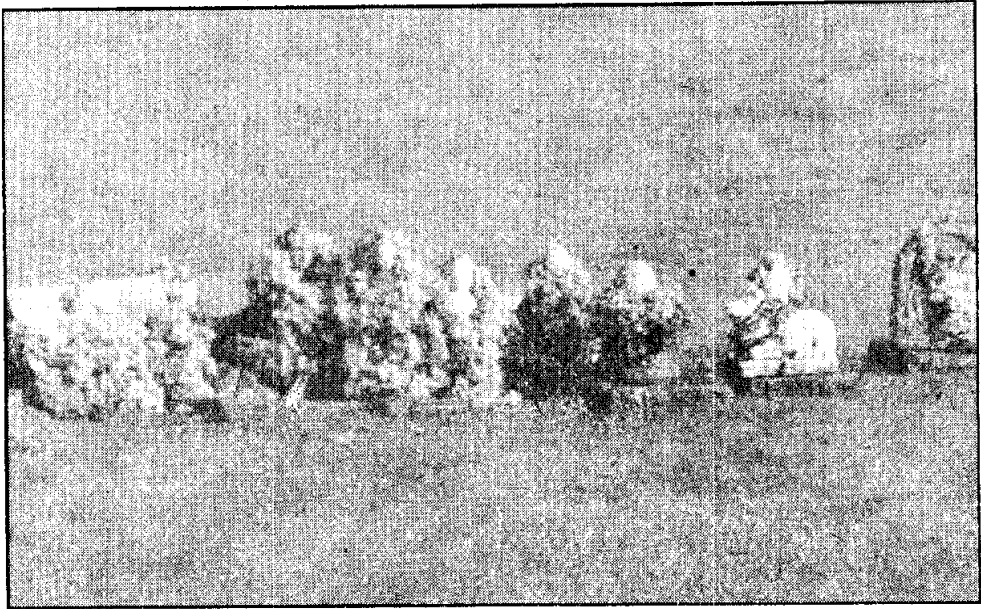
วัยศึกษา วัยครองเรือน วัยสังคมสงเคราะห์ และวัยเสียสละ เขียนเป็นภาษา ฮินดีว่า พราหมจารี คฤหัสถ์ วานปรสธ สันยาสี ตามลำดับ

5. แนวปฏิบัติที่สำคัญ ๆ ได้แก่
  - 5.1 การแต่งงานต้องตามชั้น วรรณะ หรือตามตระกูลเสมอกัน
  - 5.2 ข้อปฏิบัติสังสการ เช่น 3 วรรณะ คือ กษัตริย์ พราหมณ์ และแพศย์ ต้อง ปฏิบัติตาม เช่น พิธีตั้งครมร์ พิธีคลอดบุตร พิธีโกนจุก พิธีตัดผม ฯลฯ
  - 5.3 ข้อปฏิบัติพิธีสารทธ์ ได้แก่ พิธีทำบุญอุทิศให้แก่ดวง วิญญาณบรรพบุรุษ

---

¹ ทวี ทวีวาร, ประวัติศาสตร์เอเชียใต้ตั้งแต่ชาวยุโรปเข้ามาในอินเดียจนถึงอินเดียได้รับเอกราช, หน้า 86-92

5.4 ต้องบูชาเทวดา สีนคูมีเทพมากมายต้องบูชาตามที่ตัวเองศรัทธา จะเห็นได้ว่า
บางคนไหว้พระพรหม บางคนไหว้พระศิวะ บางคนไหว้หนุมาน บางคนไหว้พระราม ฯลฯ

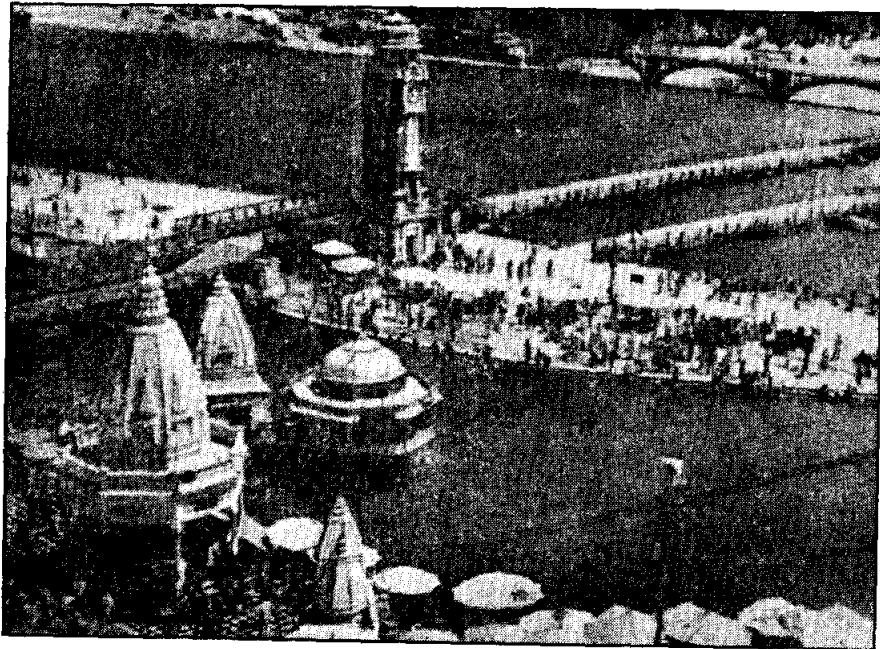
พระเจ้าของสินคูตั้งไว้ตามแม่น้ำ

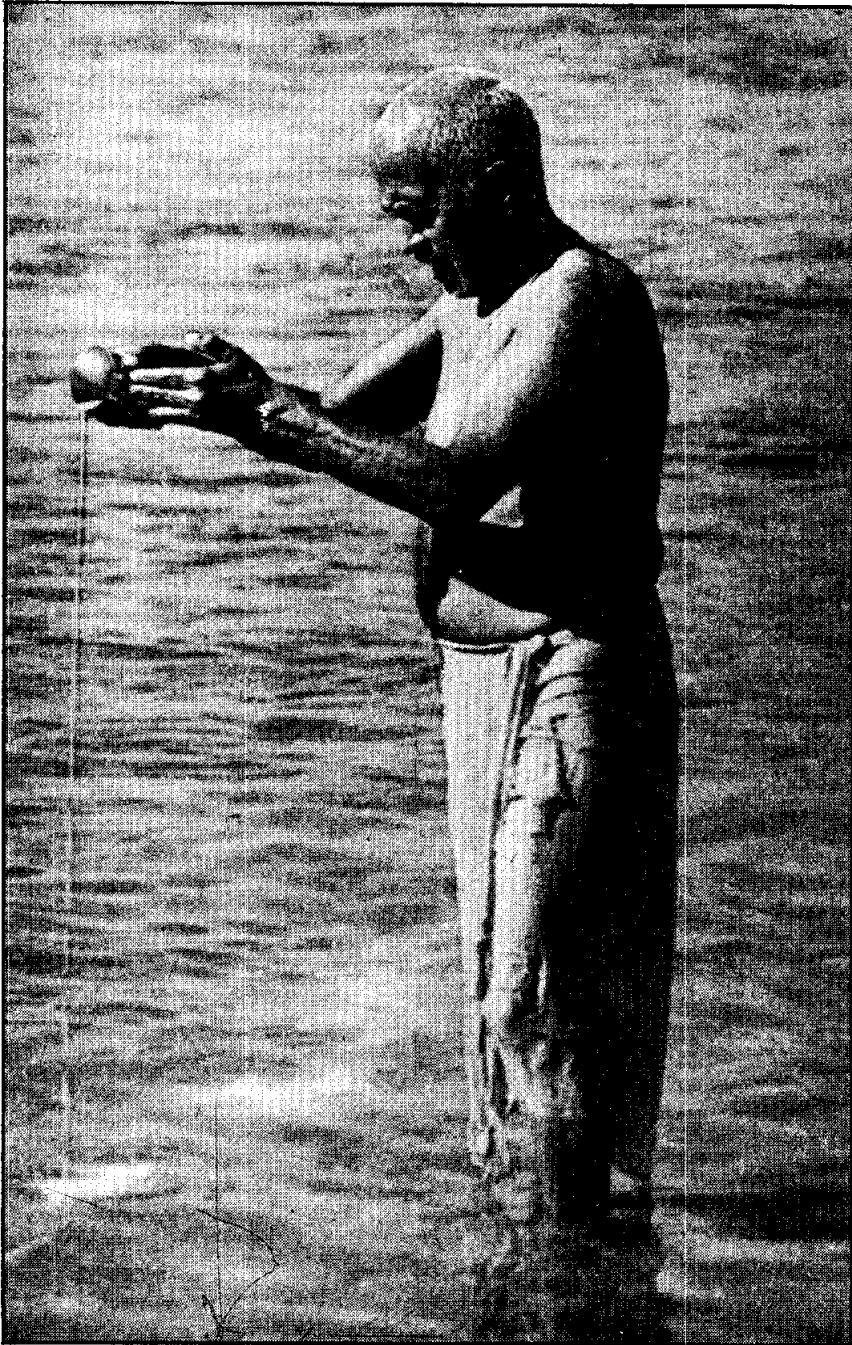
นักบวชสินคูทร มานตน

เจ้าแม่อุมาเทวี
มเหสีพระศิวะ

สถานที่อาบน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่หาร์ตวา

นักบวชชินทู้ซาเจ้าแม่คงคา

นักบวชฮินดูชาวพระเจ้าริมฝั่ง

แม่น้ำคงคา

นักบวชฮินดูสาธยายมนต์

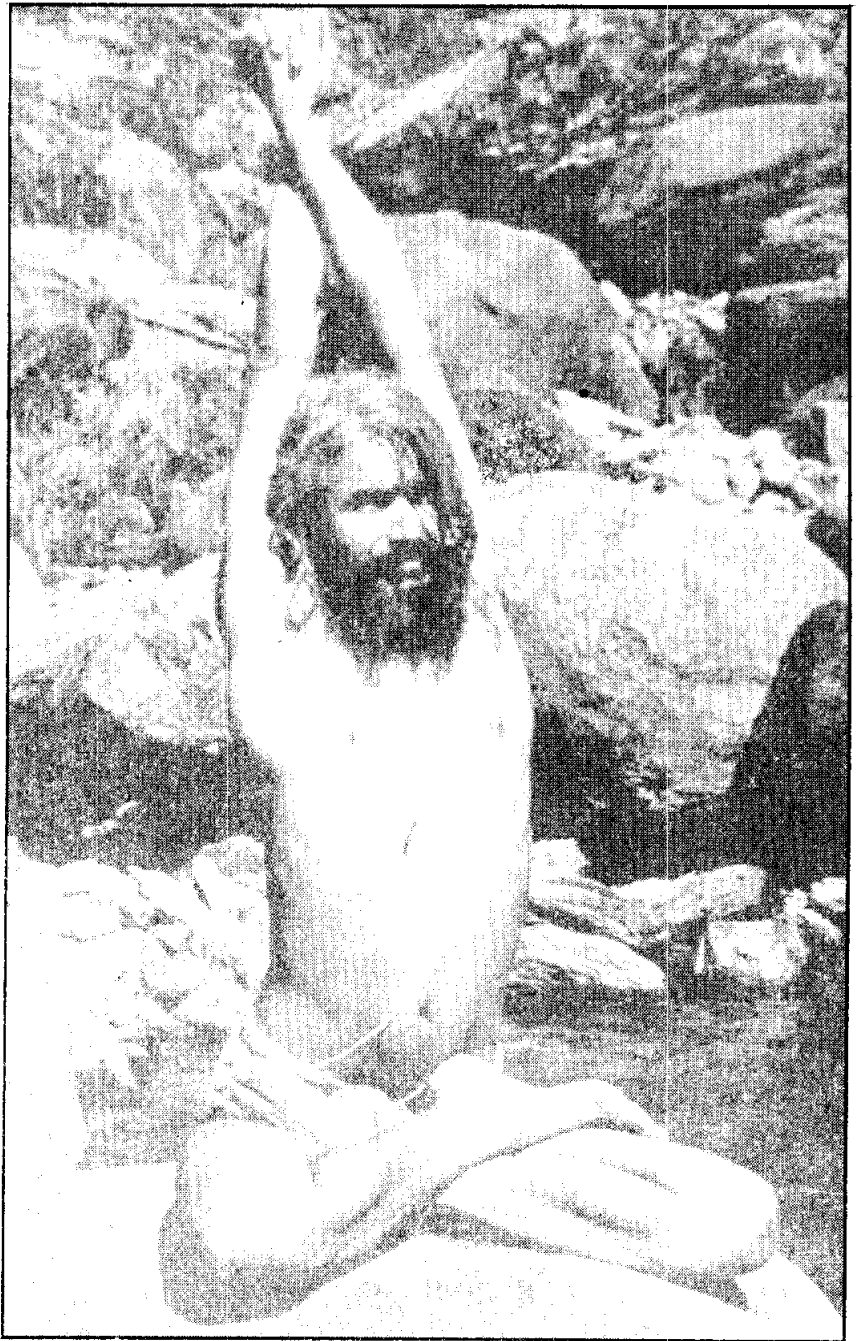

นักบวชฮินดูฆ่าไฟ

นักบวชฮินดูรمانตน
ด้วยการก่อกองไฟไว้รอบตัว

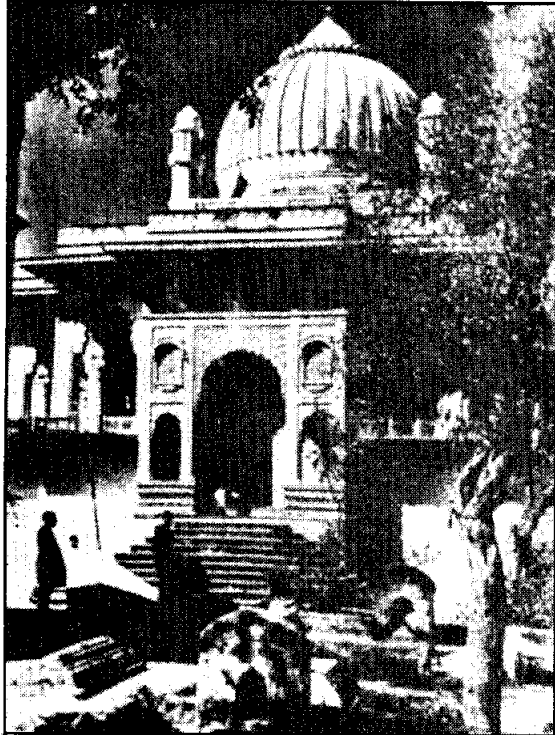

นักบวชฮินดูฆ่าเพ็ญโยคะ

2. ศาสนาอิสลาม²

ศาสนาอิสลามเกิดขึ้นครเมกะฮ์ ประเทศซาอุดีอาระเบีย องค์ประกอบที่สำคัญมีพระเจ้าซึ่งมีพระองค์เดียวคืออัลเลาะห์ ศาสนทูตได้แก่พระมุฮัมหมัด และคัมภีร์อัลกุรอาน ซึ่งถือว่าเป็นคัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ ศาสนาอิสลามมีคนนับถือมากในอินเดีย ประมาณว่าเกือบ 100 ล้านคน ทั่วทั้งที่แบ่งไปเป็นปากีสถานและบังคลาเทศแล้ว ลักษณะเด่นของศาสนาอิสลามมีดังนี้

มัสยิดที่บังญาบ

1. อิสลามสอนให้เชื่อในเอกภาพของพระเจ้า เป็นเจ้า (อัลเลาะห์) องค์เดียว การเชื่อถือโซคกลาง และการเคารพบูชา "เจ๊ว็ด" เป็นสิ่งที่ต้องห้ามเด็ดขาด
2. การผิดประเพณี การลักขโมย การเสพสุราและของมึนเมา การกินดอกเบี้ย การพนัน การไร้สัจจะ การตั้งสิ่งหนึ่งสิ่งใดเทียบเคียงพระเจ้า การประพฤติดังกล่าวนี้เป็นข้อบัญญัติห้ามอย่างเข้มงวดของผู้ศรัทธาในอิสลาม
3. วิถีทางของอิสลามไม่มีการแบ่งชั้นวรรณะ (ไม่มีระบบนักรบชนักรบ) ทุกคนเป็นมุสลิมโดยทัดเทียมกันหมด และมีสิทธิในการใกล้ชิดพระเจ้าอย่างเท่าเทียมกัน

4. อิสลามถือว่ามนุษย์ทุกคนไม่มีบาปกรรมติดตัวมาตั้งแต่เกิด มนุษย์ทุกคนเกิดมาด้วยความปราณีของพระเจ้า และเมื่อถึงแก่กรรมไปแล้วก็จะได้เกิดอีกครั้งหนึ่งในวันตัดสินของพระเจ้า

²ทวี ทวีวาร, เรื่องเคิม, หน้า 93-99

5. อิสลามเชื่อว่า บรรดาศาสดาทุกองค์ไม่มีสิทธิในการไต่อาปของมนุษย์ เพราะศาสดาทุกองค์ก็คือมนุษย์ธรรมดาเช่นเราท่านนี่เอง สิทธิในการอโหสิกรรมนั้นเป็นของพระผู้เป็นเจ้าของ แต่เพียงพระองค์เดียว ทุกคนต้องวิงวอนขอภัยด้วยตนเอง เพราะอัลเลาะห์นั้นทรงปราณีต่อผู้สำนึกผิด

6. อิสลามคือพลังแห่งศาสตร์ และวิทยาการแผนใหม่ ซึ่งได้มีโครงการไว้ในคัมภีร์อัลกุรอานอย่างพร้อมสรรพแล้ว

7. อิสลามเป็นคำสั่งสอนสุดท้ายที่พระผู้เป็นเจ้าของประทานลงมาให้แก่มนุษยชาติ

8. อิสลามเป็นทางสายกลาง ไม่เอนเอียงไปทางวัตถุนิยมหรือจิตนิยม แต่ให้ความสำคัญทั้งสองอย่างไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน

9. อิสลามประกอบด้วยระบบที่เหมาะสมเป็นบรรทัดฐานของค่านิยมอันเดียวกัน เป็นคุณค่าที่ไม่เปลี่ยนแปลงง่าย ๆ

อิทธิพลของอิสลามในอินเดียนี

1. ด้านภาษา อิสลามนำเอาภาษาสันสกฤต ภาษาอารบิก และภาษาเปอร์เซีย เข้ามาผสมกันเกิดเป็นภาษาใหม่ เรียกว่า "อูร์ดู" ซึ่งเป็นภาษาที่ชาวมุสลิมใช้พูดกันในอินเดียนีปัจจุบัน

2. ด้านวิชาการ ชาวอินเดียนีได้รับอิทธิพลอิสลามในเรื่องการคำนวณ เส้นละติจูดและลองจิจูด ระบบปฏิทิน โหราศาสตร์ และวิชาการแพทย์

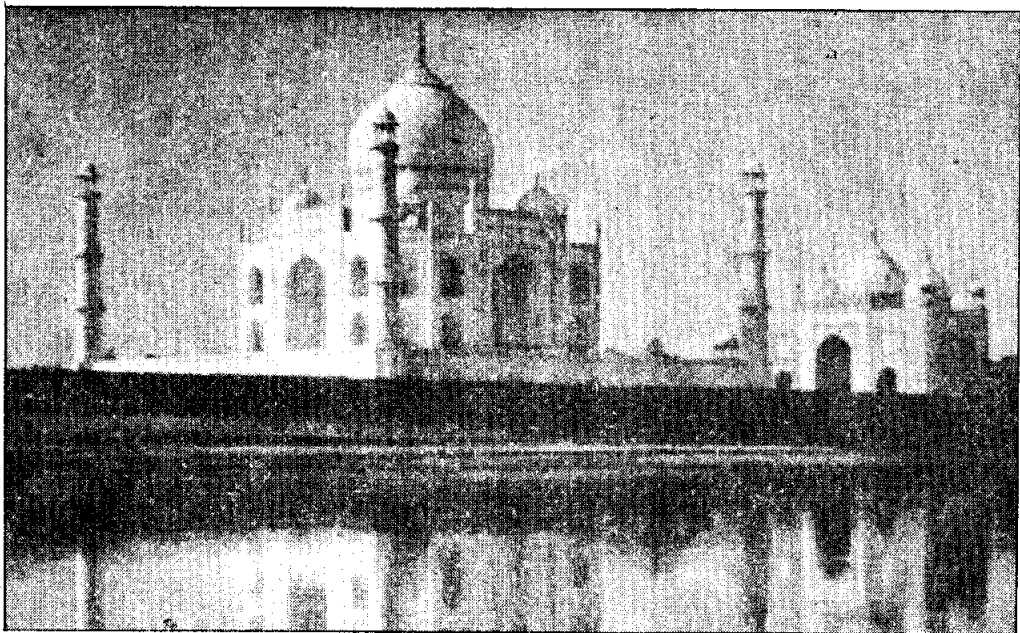
3. ด้านวัฒนธรรม ชาวอินเดียนีรับเอาประเพณีเพอร์ด้า (Purdah) จากอิสลาม ประเพณีผู้หญิงต้องใช้ผ้าคลุมหน้า นอกจากนี้วัฒนธรรมการแต่งกายชาวอินเดียนียังรับจากอิสลามมากมายหลายรัฐ

4. ศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมมีมากมายที่เห็นเป็นรูปธรรมมากที่สุดคือ หัซมาฮาล จัมมามัสยิด หอคอยกุตุมบีนา โดยเฉพาะหัชมาฮาล เป็นสิ่งมหัศจรรย์ชิ้นหนึ่งของโลก

5. ในด้านศาสนา ปัจจุบันศาสนาอิสลามกระจายกันอยู่ทุก ๆ รัฐในอินเดียนีมากบ้าง น้อยบ้าง รวมแล้วมีผู้นับถือศาสนานี้ประมาณ 100 ล้านคน

การแต่งกายของสตรีที่ถูกต้องตาม
หลักศาสนาอิสลาม

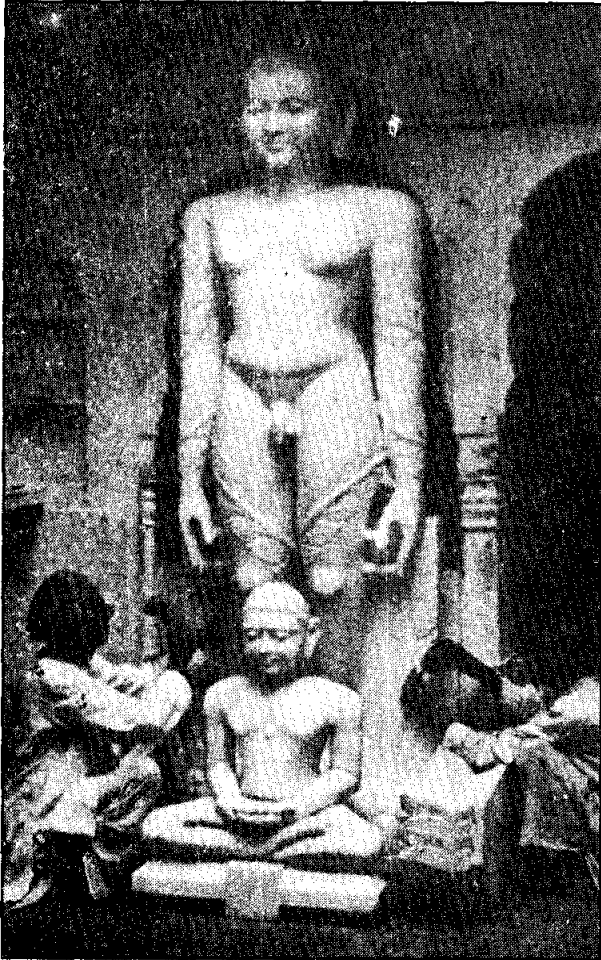

ทัชมาฮาล 1 ใน 7 สิ่งมหัศจรรย์ของโลก

3. ศาสนาเซน³

ศาสนาเซนเกิดขึ้นเดียวกับศาสนาพุทธ ระหว่างปี 540-468 ก่อนคริสต์ศักราช ประวัติของศาสนานี้จะม้ายคล้ายคลึงกับศาสนาพุทธ กล่าวคือ

1. ศาสตาคือสมาธิวิระ เป็นนักบวชเปลือยก่อนออกบวชเป็นโอรสของสีหราชด หัวหน้าเผ่ากษัตริย์ตระกูลนักฟ้อน บางทีก็เรียกท่านว่า "นิครนถ์ นาฏบุตร"

ภาพศาสดามหาวิระ

2. ออกบวชเมื่อพระชนมายุ 30 พรรษา บำเพ็ญทุกรกิริยา อยู่ริมฝั่งแม่น้ำคงคา 12 ปีจึงตรัสรู้ "เกวลชญาณ" เมื่อพระชนม์ได้ 42 พรรษา ได้เป็น "ซินะ" ซึ่งหมายความว่าผู้ชนะทุกอย่าง

3. ทรงเผยแผ่สังฆธรรมอยู่ 30 ปี โดยตั้งระบมนักบวชเปลือยอย่างเคร่งครัด ได้บรรลุโกฎีย์ (ตาย) ที่เมืองปาวานูรี โกลี ๑ เมืองราชคฤห์ ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดีย เมื่อพระชนม์ได้ 72 พรรษา

4. หลักธรรมที่สำคัญได้แก่หิงสา คือความไม่เบียดเบียน และมรรค 3 ประการ ซึ่งเป็นทางแห่งความหลุดพ้นได้แก่

4.1 เห็นชอบ

4.2 รู้ชอบ

³ S.P.N. Rai Sharma, *Indian Philosophy*, pp.62-63

4.3 ประพฤติชอบได้แก่ศีล 5 ประการ คือ

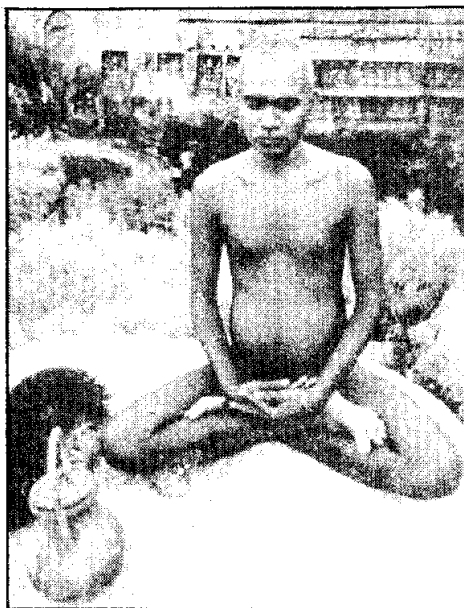
4.3.1 ไม่เบียดเบียนสัตว์ที่มีชีวิตด้วยวาจา หรือด้วยการกระทำอื่น ๆ

4.3.2 ไม่ลักทรัพย์

4.3.3 ไม่พูดเท็จ

4.3.4 เป็นอยู่อย่างบริสุทธิ์ด้วยกาย วาจา ใจ

4.3.5 ไม่ปรารถนากล้ำเกินกำลังตนเอง

ภาพนักบวชเจ้าสำนักเซน

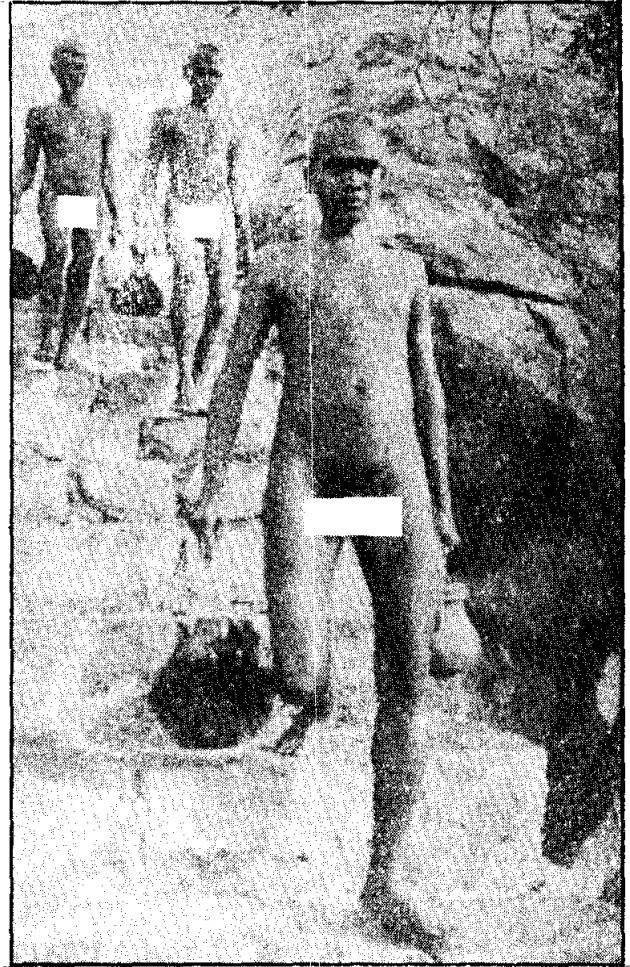
5. หลังจากศึกษาคัมภีร์วัชรสูตรแล้ว ศาสนาเซนแตกออกเป็น 2 นิกาย คือ

5.1 ทิชัมพร นักบวชเปลือย นิกายนี้สอนให้เคร่งครัดไม่ผูกพันกับสิ่งใด ๆ แม้แต่เสื้อผ้าอาภรณ์ต่าง ๆ โดยอ้างว่าต้องอยู่ให้เหมือนธรรมชาติที่เกิดขึ้นมาคือนั่งลมห่มฟ้า

5.2 เซวตัมพร นักบวชนุ่งขาวห่มขาว ซึ่งมีอยู่ทั่วไปในอินเดีย แม้แต่นักบวชหญิงที่เรียกว่า แมชีของศาสนาเซนก็นิยมนุ่งขาวห่มขาว

5.3 อิทธิพลของศาสนาเซโนในอินเดียปัจจุบันนี้ คือการดำรงชีพแบบอหิงสา รับประทานอาหารมังสวิรัต แม้มันแต่ฆาตมะ คานธี ก็ยังใช้หลักอหิงสธรรมในการเรียกร้องเอกราชให้แก่อินเดีย และที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือภาษากานารีส และภาษาคุชระตี ซึ่งมีอิทธิพลทางภาคตะวันตกของประเทศ 2 ภาษานี้ใช้จารึกคัมภีร์ต่าง ๆ ของศาสนาเซโน และง่ายแก่การศึกษา ซึ่งต่างจากภาษาปรากฤต ที่เป็นภาษาศาสนาเซโน

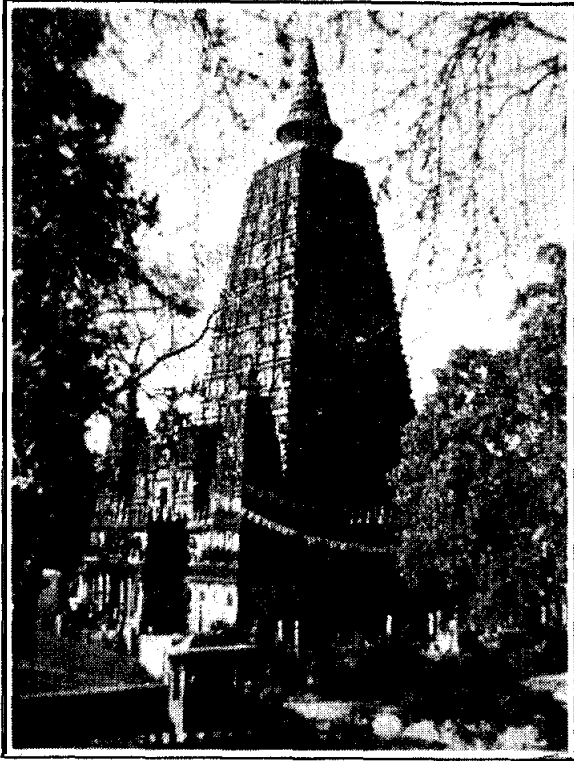
นักบวช เซนิกาย
ทิฆัมพร

แม่ชีศาสนาเซโนิกายเศวตัมพร

4. ศาสนาพุทธ⁴

ศาสนาพุทธเป็นอีกศาสนาหนึ่งที่ถือกำเนิดในที่ราบลุ่มแม่น้ำคงคา ประมาณ 600 ปีก่อนคริสต์ศักราช เป็นศาสนาของชาวอินโด-อารยัน อุบัติขึ้นรุ่นราวคราวเดียวกับศาสนาเซน แม้แต่สถานที่ที่อุบัติและประวัติต่าง ๆ ก็ละม้ายคล้ายคลึงกับศาสนาเซน ดังจะกล่าวต่อไปนี้

เจดีย์พุทธคยา
สถานที่ตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า

มาอยู่ 80 ปี

4. หลักธรรมที่สำคัญ ๆ ได้แก่

4.1 หลักอนิจจัง กล่าวคือทุกสิ่งทุกอย่างตกอยู่ภายใต้กฎของการเปลี่ยนแปลง มีเกิด มีแก่ มีเจ็บ มีตาย ซึ่งทุกสิ่งทุกอย่างต้องเป็นไปตามกฎอันนี้

1. ศาสดาคือลีฮวารด โคตมะ เป็น
ยุวกษัตริย์จากรุงกบิลพัสดุ์ มีเป้าหมาย
เดียวกันกับยุวกษัตริย์แห่งไพศาลี คือมหา
วีระ เจ้าลัทธิแห่งศาสนาเซน เป้าหมาย
หลักคือต้องการปฏิรูปสังคมอินเดียสมัยนั้น
โดยเฉพาะโครงสร้างทางสังคมแบบวรรณะ

2. เสด็จออกแสวงหาสัจธรรมเมื่อ
พระชนมายุได้ 29 ปี ทรงแบ่เพ็ญทุกกร
กิริยาที่ฝั่งแม่น้ำเนรัญชรา เป็นเวลา 6 ปี
และได้ตรัสรู้สัมมาสัมโพธิญาณภายใต้ต้น
โพธิ์ ได้เป็น "พุทธ"

3. เมื่อตรัสรู้แล้วใช้เวลา 45 ปี
เผยแผ่สัจธรรมไปทั่วที่ราบลุ่มแม่น้ำคงคา
โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมืองสาวัตถี เมือง
พาราณสี ฯลฯ ทรงปรินิพพานเมื่อพระชน

⁴S.P.N. Rai Sharma, *Opcit*, pp.68-69

4.2 อริยสัจ 4 ประการ ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค 8 ประการ
ได้แก่ เห็นชอบ คำริชอบ วาจาชอบ การงานชอบ เลี้ยงชีวิตชอบ ความเพียรชอบ ระลึกชอบ
และตั้งใจชอบ

4.3 สील 5 ประการ ได้แก่ ไม่เบียดเบียนสิ่งที่มีชีวิตทุกชนิด ไม่ลักขโมย ไม่
ประพฤติดิถีในกาม ไม่มั่วสวาท ไม่เสพสิ่งเสพติดทุกชนิด

5. หลังจากพระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว ศาสนาพุทธแตกออกเป็น 2 นิกาย ได้แก่

5.1 หินยาน หรือเถรวาท ได้แก่ นิกายดั้งเดิม ปฏิบัติตามกฎหรือพระวินัยที่พระ
พุทธเจ้าตรัสไว้ให้เคร่งครัดที่สุดเท่าที่จะทำได้ ประเทศที่นับถือศาสนาพุทธนิกายนี้ได้แก่ ศรีลังกา
พม่า ไทย ลาว เขมร อินเดีย(บางส่วน) หินยานในประเทศไทยแบ่งออกเป็นมหานิกาย และ
ธรรมยุตินิกาย

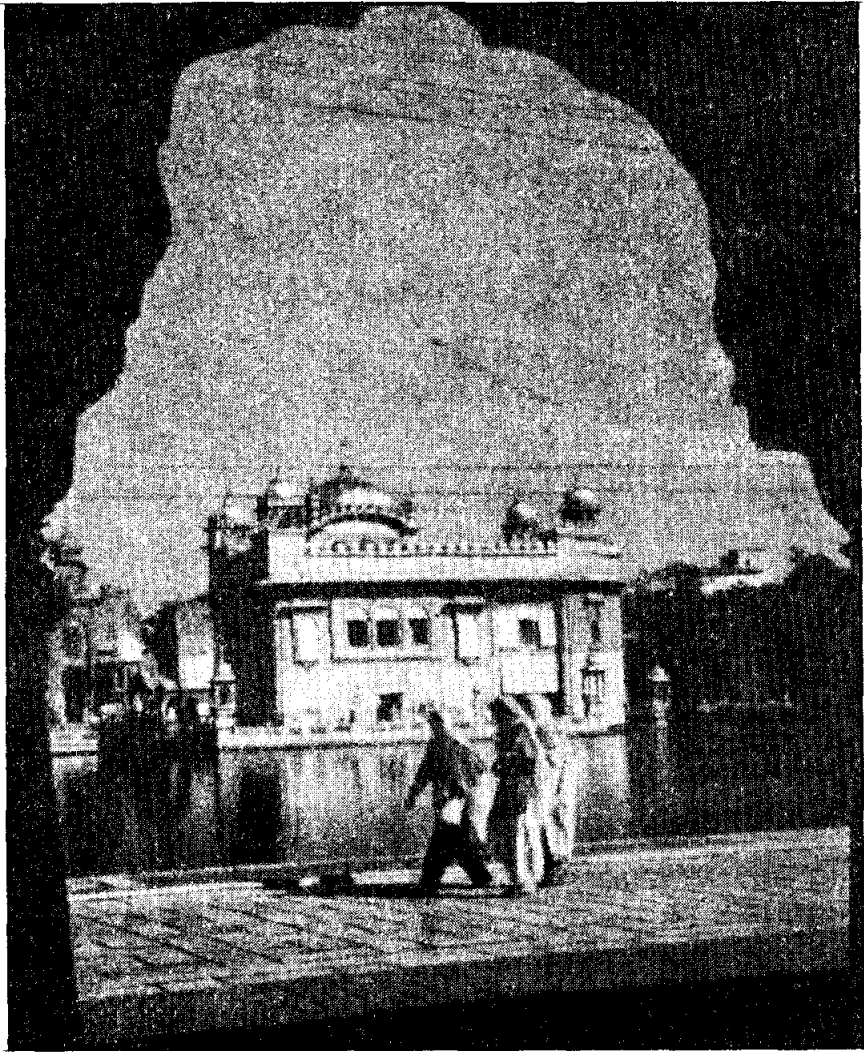
5.2 มหายาน หรืออภยวาท ได้แก่ นิกายเกิดใหม่ พวกนี้ปฏิรูปคำสอนของพระ
พุทธเจ้าใหม่ เชื่อตามแนวปฏิรูปที่อาจารย์ได้ทำไว้แล้ว กล่าวคือ เชื่อตามหัวหน้าสำนักจึงไดนาม
ว่า "อภยวาท" ประเทศที่นับถือนิกายนี้ได้แก่ ธิเบต จีน เกาหลี ญี่ปุ่น เวียดนาม พม่า
(บางส่วน) และอินโดนีเซีย(บางส่วน)

6. ปัจจุบันศาสนาพุทธเกือบสูญหายไปจากแผ่นดินอินเดีย อาจกล่าวได้ว่าเกิดที่นั่น
และตายที่นั่น ความจริงศาสนาพุทธเกิดที่อินเดีย และยังคงมีชีวิตอยู่ในอินเดีย กล่าวคือชาวอินเดีย
นับถือพระพุทธเจ้าเสมอนึ่งเป็นปางหนึ่งของพระนารายณ์ ซึ่งเรารู้กับคำว่า "นารายณ์ 10
ปาง" ชาวอินเดียยังคงกราบไหว้พระพุทธเจ้า และเชื่อว่าเป็นปางที่ 9 ของพระนารายณ์ แต่ก็
มีบางเมืองที่นับถือเป็นพุทธลัทธิ ๑ เช่น เมืองออรังคะบาด ทางเหนือของบอมเบย์ ปัจจุบันตัว
เลขผู้นับถือศาสนาพุทธในอินเดียมีไม่แน่นอน เพราะถูกรวมเข้ากับศาสนาฮินดู โดยเป็นปางหนึ่ง
ของพระนารายณ์ดังกล่าว

5. ศาสนาสิกข์

ศาสนาสิกข์ เกิดขึ้นในรัฐปัญจาบ ค.ศ. 1440 ผู้ริเริ่มได้แก่ท่านกะบีร์ โดยมีเป้า
หมายจะรวมเอาศาสนาฮินดูและศาสนาอิสลามเข้าด้วยกัน แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ ผู้ที่ประกาศ

ศาสนาอย่างจริงจังได้แก่ครุฑนาถ ค.ศ. 1469 เป็นนักปฏิบัติธรรมชาวญวน ชุมย์กลางศาสนา
สิกข์อยู่ที่สุวรรณวิหาร เมืองอมฤตสาร รัฐญวน

สุวรรณวิหาร ที่เมืองอมฤตสาร

หลักธรรมที่สำคัญ ๆ ได้แก่ สามัคคีธรรม สัตยธรรม การวธธรรม ความยุติธรรม
ความสุภาพอ่อนโยน ความเอื้ออารีย์

ชาวสิกข์ที่อาศัยอยู่ในรัฐญวนประมาณ 14 ล้านคน โดยทั่วไปมีสภาพเศรษฐกิจที่ดี
แม้แต่ชาวสิกข์ที่เดินทางออกนอกประเทศไปทำมาหากินยังประเทศต่าง ๆ ก็ปรากฏว่าประสบผล

สำเร็จในชีวิตเป็นอย่างดี ด้วยเหตุที่รัฐบรูไนจวบเป็นรัฐที่อุดมสมบูรณ์มาก ชาวสิกข์จึงเรียกร้องสิทธิในการปกครองตนเองภายใต้นามว่า กาลีสถาน แต่รัฐบาลอินทรา คานธี ไม่ยอม เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นในปี 1983 อินทรา คานธี ส่งปราบอย่างหนัก ยังผลให้มีชาวสิกข์เสียชีวิตเกือบหมื่นคน บาดเจ็บสาหัสนับไม่ถ้วน และเป็นสาเหตุให้อินทรา คานธี ถูกฆาตกรรมในเวลาต่อมา

6. ศาสนาคริสต์

ศาสนาคริสต์ไม่ได้เกิดในอินเดีย เกิดที่ตะวันออกกลาง ศาสนานี้มีผู้นับถือที่อินเดีย ประมาณ 18 ล้านคน โดยมากเป็นผู้ที่อยู่อาศัยแถบชายฝั่งทะเลตะวันตก นับจากบอมเบย์ลง ไปจนกระทั่งถึงเกาะลังกา ประวัติศาสตร์บ่งบอกว่า วาสโก ดา กามา ชาวโปรตุเกสคุมเรือรบ 3 ลำ ฝ่าคลื่นลมด้วยศรัทธายากลำบากเป็นเวลานาน 11 เดือน จึงถึงเมืองท่ากาลิคัต ทางภาคตะวันตกเฉียงใต้ของอินเดีย ในเดือนพฤษภาคม 1948 โดยมีวัตถุประสงค์หลัก 2 ประการคือ เผยแพร่ศาสนาคริสต์ และต้องการค้าขายเครื่องเทศและทองคำ

โบสถ์คริสต์ที่กาลิคัตตา

นับแต่นั้นมาโปรตุเกสก็ส่งข้าหลวงขึ้นตีเข้ามายังอินเดีย และเผยแพร่ศาสนาคริสต์จนประสบผลสำเร็จ กล่าวคือ แถบชายฝั่งทะเลตะวันตกเกิดมีชุมชนโรมันคาทอลิกขึ้น ตั้งแต่บอมเบย์ลงมาถึงเกาะลังกา อิทธิพลของคริสต์ทางสถาปัตยกรรมมีให้เห็นเป็นรูปธรรมมากที่สุดที่เมืองกัว กาลิคัต ทะมานครุย ซึ่งเป็นเขตอิทธิพลของโปรตุเกส

ศาสนาคริสต์เจริญรุ่งเรือง แถบชายฝั่งทะเลตะวันตกเท่านั้น แต่ก็มีผู้นับถือบ้างในบางรัฐ เช่น รัฐเบงกอล รัฐทมิฬนาฑู รัฐเกลลารา ฯลฯ

7. ลัทธิซาไฟ⁵

ในยุคสมัยของจักรวรรดิเปอร์เซียอันเก่าแก่ ลัทธิซาไฟถือเป็นศาสนาที่นิยมนับถือกันมากที่สุดแถบเอเชียตะวันตก และต่อมาได้แพร่ขยายข้ามอาณาจักรโรมันไปไกลถึงบริเตนใหญ่ ในรูปของนิกายมิตไทรซิม (Mithraism)

ผู้นำปาร์ซีในบอมเบย์กำลัง
ทำพิธีให้เด็ก เมื่อโตขึ้นจะได้เป็นศาสนิกชน

หลังจากที่ศาสนาอิสลามเข้ายึดครองประเทศอิหร่าน กลุ่มผู้นิยมลัทธิซาไฟต่างพากันลี้ภัยมาอยู่ในอินเดีย สันนิษฐานว่าผู้อพยพกลุ่มแรกเข้ามาถึงเมืองคุย (Diu) เมื่อปี ค.ศ. 766 และได้ตั้งถิ่นฐานอย่างสุขสบายในเมืองซันจัน (Sanjan) แห่งรัฐคุชราต (Gujarat) เนื่องจากบรรพบุรุษของผู้นับถือลัทธิซาไฟนั้นมาจากเปอร์เซีย ชาวอินเดียจึงเรียกพวกเขาว่า **พาร์ซี (Parsees)**

ประมาณว่าทั่วโลกมีผู้นับถือลัทธิซาไฟนี้รวมกันไม่เกิน 130,000 คน ทั้งนี้ไม่รวมพวกที่อยู่ในอิหร่านอีกประมาณ 10,000 คน เกือบทั้งหมดอาศัยอยู่ในอินเดียโดยเฉพาะที่เมืองบอมเบย์ มีพาร์ซีชื่ออยู่รวมกันมากที่สุด พวกปาร์ซีนีมีความสามารถพิเศษในด้านอุตสาหกรรมและพาณิชย์กรรม

เป็นพวกที่มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านสติปัญญาอันฉลาดปราดเปรื่อง

⁵ เลกสาร เผยแพร่จากสถานทูตอินเดียในไทย 2529

และความมั่งคั่งแห่งศิลปะแก่ประชาชาติมากที่สุดพวกหนึ่ง ตระกูลที่สร้างความสำเร็จรุ่งเรืองให้แก่
อินเดียได้แก่ตระกูล ตาตา (Tata)

สังคม

อินเดียเป็นประเทศใหญ่ ประกอบไปด้วยชนหลายชาติหลายภาษา ถ้าพูดถึงอินเดียม
หมายถึงผู้ที่ถือสัญชาติอินเดียโดยทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นฮินดู มุสลิม พุทธ คริสเตียน ลิกซ์ หรือเซิน
เมื่อเกิดในอินเดียก็เรียกว่า "ชาวอินเดีย" แต่ถ้าพูดถึงฮินดูก็หมายถึงศาสนาฮินดู หรือผู้ที่นับถือ
ศาสนาฮินดูโดยเฉพาะศาสนานี้เมื่อก่อนเรียกว่าศาสนาพราหมณ์เพราะเป็นคำสอนของพวกพราหมณ์
ดังกล่าวมาแล้ว เมื่อชาวฮินดูนับถือศาสนานี้มากขึ้นจึงเปลี่ยนชื่อเป็นศาสนาฮินดูซึ่งไม่มีศาสดาเหมือน
ศาสนาอื่น ๆ เชื่อกันว่าเป็นศาสนาที่เก่าแก่ที่สุดในโลก ในหนังสือเล่มนี้จะเน้นเรื่องสังคมและวัณ
กรรมของพวกฮินดู เพราะเป็นส่วนใหญ่ของประเทศ⁶

สังคมฮินดูนั้นมีโครงสร้างสำคัญอยู่อย่างหนึ่งคือระบบวรรณะ (Cast System)

คำว่า "วรรณะ" ในศาสนาฮินดูนั้นหมายถึงแบ่งคนออกเป็นพวก ๆ ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 4
พวก คือ

1. **กษัตริย์** ได้แก่พวกเจ้า มีหน้าที่ในการรักษาความสงบ และความปลอดภัยของบ้าน
เมือง บุคคลในวรรณะนี้จะศึกษาเล่าเรียนเฉพาะวิชาการอันจะเป็นประโยชน์ต่อหน้าที่ของตนเท่านั้น
อันได้แก่วิชาการปกครอง และยุทธวิธี

2. **พราหมณ์** ได้แก่พวกที่มีหน้าที่ในการให้การศึกษาแก่ประชาชนในวรรณะอื่น ๆ และ
เป็นผู้มีหน้าที่ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนาด้วย วิชาการที่คนในวรรณะนี้ศึกษาก็ได้แก่วิชา
ศาสนา และวิทยาการต่าง ๆ เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าพวกกงแต่เรียน (Scholar)

3. **แพศย์ หรือ เวชชะ** ได้แก่พวกพลเรือน มีอาชีพในการทำนาและค้าขาย วิชาการ
ที่คนกลุ่มนี้ศึกษาก็ได้แก่วิชาเกษตรกรรม และพาณิชย์กรรม

---

⁶ ทีวี ทวีวาร, **ประวัติศาสตร์เอเชียใต้**ภายหลังจากประกาศเอกราชจนถึงปัจจุบัน
หน้า 77-78

4. **ศูทร** ได้แก่พวกคนงานหรือกรรมกร มีอาชีพในการรับจ้างที่ใช้แรงกาย การศึกษาของคนในวาระนี้ไม่ค่อยมี และวิชาการบางอย่างห้ามเรียนโดยเด็ดขาด

ปัญหาที่ปราศรัยทางศาสนา และทางสังคมศาสตร์พากันคิดก็คือ ระบบวาระในสังคมฮินดูนั้นมีมาแต่เมื่อใด? ซึ่งก็ยังไม่มีปราศรัยท่านใดให้ความกระจ่างอย่าง เป็นที่พอใจหรือเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปได้ ศาสนาฮินดูนั้นริกำเนิดขึ้นเมื่อใด และใคร เป็นศาสดาก็ไม่ทราบ เพราะศาสนาฮินดูมีอายุมานานพอ ๆ กับเมื่อมีคนมาตั้งหลักแหล่งอาศัยอยู่ตามลุ่มแม่น้ำสินธุ และแม่น้ำคงคา ซึ่งบุคคลเหล่านั้นเรียกดินแดนที่ตนอยู่อาศัยว่า **"มหาภารตะ"** และเรียกศาสนาที่ตนเองนับถือว่า **"ศาสนาฮินดู"** พอชาวต่างประเทศได้เข้ามาถึงดินแดนอันเป็นประเทศอินเดียเดี๋ยวนี้ก็เรียกชาวมหาภารตะนั้นว่า **"ชาวสินธุ"** (เพราะตั้งหลักแหล่งอยู่ตามลุ่มแม่น้ำสินธุ) และบางทีก็เรียกว่า **"ฮินดู"** (เพราะนับถือศาสนาฮินดู) พอนานเข้าคำว่า "ฮินดู" ก็กลายเป็น **"อินเดีย"** อย่างที่ชาวต่างประเทศเรียกอยู่ทุกวันนี้ ส่วนชาวอินเดียก็ยังคงเรียกตัวเองว่า **"ชาวมหาภารตะ"** อยู่จนบัดนี้

แต่นักปราศรัยทั้งหลายต่างก็ยอมรับกันว่า ศาสนาฮินดูนั้นได้มีวิวัฒนาการมาตามลำดับ ถ้าจะแบ่งออกเป็นยุค ๆ แล้วมีด้วยกัน 3 ยุคคือ **ยุคพระเวท** (Vedic) **ยุคพราหมณ์** (Brahmism) และ **ยุคฮินดูปัจจุบัน** (Hinduism) ในยุคพระเวทนั้นเชื่อกันว่าระบบวาระยังไม่มี ระบบวาระมีขึ้นในยุคพราหมณ์ ซึ่งไม่ว่าว่าตอนต้นหรือตอนปลายยุค และสิ่งที่ยอมรับกันอีกอย่างหนึ่งก็คือ การจัดคนออกเป็นวาระในตอนแรก ๆ นั้นจัดแบ่งไปตามลักษณะอาชีพ คือผู้ใดมีอาชีพในการปกครองบ้านเมืองก็เรียกว่า "กษัตริย์" ผู้ใดมีอาชีพในการให้การศึกษา ประกอบพิธีทางศาสนาก็เรียก "พราหมณ์" ผู้ใดทำการเกษตรหรือการค้าก็เรียก "แพศย์" และคนที่ไม่มีอาชีพเป็นกรรมกรก็เรียกว่า "ศูทร"

การแบ่งคนออกตามลักษณะของอาชีพนี้ ตอนแรก ๆ ก็ไม่ได้ถือกันเคร่งครัดนัก คนในวาระหนึ่งอาจจะเปลี่ยนไปเป็นอีกวาระหนึ่งก็ได้ เช่น ลูกของคนในวาระพราหมณ์ถ้าไม่ได้ศึกษาเล่าเรียน จะเป็นเพราะสมองไม่ดีหรือเกเรก็ตาม ไม่มีโอกาสได้สอนหนังสือเหมือนพ่อแม่ ไปเป็นกรรมกรแยกหากิน เขาก็จะถูกจัดเป็นพวกวาระศูทร ในทำนองเดียวกันถ้าลูกศูทรได้รับการศึกษาดี สามารถสอนคนอื่นได้ เขาก็จะถูกจัดให้เป็นวาระพราหมณ์ หรือมีฝีมือเก่งในทางนักรบไปทำ

หน้าที่ป้องกันประเทศ เขาก็จะกลายเป็นวรรณะกษัตริย์ไปโดยอัตโนมัติ แต่พอต่อมานาน ๆ เข้าพวกพราหมณ์ก็ประจักษ์แก่ตนเองว่าอาชีพสอนหนังสือ และเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนานั้นเป็นอาชีพที่มีเกียรติ มีคนเคารพนับถือ จึงต้องการจะยึดเอาอาชีพนี้สงวนไว้ให้แก่ลูกหลาน ผู้สืบสายโลหิตของตนเท่านั้น แล้วก็ได้ทำการสั่งสอนว่าคนในวรรณะทั้ง 4 นั้นจะต้องทำการสมสู่กันอยู่เฉพาะในวรรณะของตนเท่านั้น (ป้องกันเลือดผสม) และอาชีพสอนหนังสือให้เป็นหน้าที่ของคนที่เกิดจากตระกูลพราหมณ์เพียงตระกูลเดียว เมื่อเป็นเช่นนี้ก็ทำให้การแบ่งคนออกเป็นวรรณะผิดไปจากเจตนาเดิมแทนที่จะเป็นไปตามลักษณะของอาชีพกลับกลายเป็นการแบ่งตามสายโลหิต

กัมภีร์มณู (Manu) อันเป็นกัมภีร์สำคัญของศาสนาฮินดูกัมภีร์หนึ่ง กล่าวว่าบุคคลใน 3 วรรณะแรก (กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์) มีสิทธิที่จะศึกษาพระเวท (Veda) ได้ และพราหมณ์เท่านั้นเป็นผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ทำการสั่งสอนพระเวทได้ วรรณะอื่นถึงจะมีความรู้ก็สอนไม่ได้ ส่วนศูทรไม่มีสิทธิที่จะศึกษาพระเวทได้เลย⁷ นอกจากนี้ไม่มีสิทธิในการศึกษาแล้ว ถ้าศูทรตั้งใจฟังคนอื่นสวดพระเวท จะมีโทษถึงกับเอากระป๋องไปแขวนหูหรือเอากริ่งปี่ขลุ่ย ถ้าศูทรสวดเองจะมีโทษถึงตัดลิ้น โทษเหล่านี้เป็นโทษทางศาสนาที่กล่าวไว้อย่างชัดเจน อาชีพสอนหนังสือจึงเป็นอาชีพผูกขาดสำหรับพวกพราหมณ์ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

ท่าน ดร.พี.ที. โบราเล่ (Dr.P.T. Borale) อธิบดีคนายกเทศมนตรีบอมเบย์ ได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับที่มาของระบบวรรณะไว้ว่า "คำว่า วรรณะเป็นภาษาสันสกฤตแปลว่า **สีหรือผิวพรรณ**" การจัดระบบวรรณะอาจจะเกิดจากการแบ่งแยกระหว่าง **พวกอารยัน** (Aryans) ซึ่งมีผิวขาว กับ **พวกทราวาเคียน** (Dravidians) ซึ่งมีผิวดำ"⁸ และ ดร.โบราเล่ก็ตั้งข้อสงสัยต่อไปว่าเป็นไปได้อย่างไร ในเมื่อพวกศูทรที่อยู่ทางเหนือมีผิวขาวว่าพวกพราหมณ์ในภาคใต้เป็นไหนๆ

---

⁷ P.T. Borale, **SEGREGATION & DESEGREGATION in India**, pp.90-91

⁸ Ibid. p.60

ในวรรณะทั้ง 4 วรรณะพราหมณ์ และวรรณะกษัตริย์ถือว่าเป็นวรรณะสูง วรรณะแพศย์ถือว่าเป็นชนชั้นกลาง วรรณะศูทรจัดว่าเป็นชนชั้นต่ำ อนึ่งคนที่อยู่ในวรรณะใดวรรณะหนึ่งดังที่กล่าวมาแล้วนี้เรียกว่า "สวรรณะ" แปลว่าพวกมีวรรณะสังกัด แต่ยังมีคนอื่นอีกพวกหนึ่งเรียกว่า "อวรรณะ" แปลว่าไม่มีวรรณะสังกัด คงไม่ผิดถ้าจะเรียกพวกอวรรณะนี้เป็นวรรณะที่ 5 ในสังคมฮินดู⁹ พวกฮินดูสวรรณะถูกเหยียดหยามพวกอวรรณะนี้เป็นพวกต่ำช้า เป็นตัวเสนียด เป็นอัปมงคลแก่ผู้ที่ได้พบเห็น มีฐานะต่ำต้อยกว่าสัตว์ครึ่งจวาน พวกอวรรณะนี้มีชื่อเรียกกันไปต่าง ๆ เช่น จัณฑาล หรือชนหินชาติ ปาโรหะ ปัญจมะ มหาร์ อธิศูทร และ ฯลฯ

นอกจากนี้ ศูทรยังถูกแบ่งออกเป็นพวกย่อย (SUP-CAST) ออกไปอีกมากมาย แต่พอจะสรุปรวบรวมกล่าวเป็นพวกใหญ่ ๆ ได้ 3 พวกด้วยกันคือ

1. พวกที่แตะต้องไม่ได้ (Untouchable)
2. พวกที่เข้าใกล้ไม่ได้ (Unapproachable)
3. พวกที่มองดูไม่ได้ (Unseeable)

อาชีพของบุคคลเหล่านี้ก็คือ กวาดถนน ล้างส้วม หนขยะ เก็บและลอกหนัง เป็นต้น ถ้าจะทำกิจกรรมก็ทำได้เพียงเช่าที่เขากำ จะเป็นเจ้าของที่ไม้ได้ ไม่นอนุญาตให้ใช้ของบางอย่างซึ่งคนในวรรณะอื่นใช้ สถานที่อยู่อาศัยก็ได้แก่กองขยะที่สกปรกส่งกลิ่นเหม็นหรือตามแหล่งสลัม เมื่อเกิดมาเป็นศูทรก็ต้องมีชีวิตร้อยอย่างศูทร และตายอย่างศูทร ชีวิตของพวกเขาก็ไม่มีความหวังอะไรเลย และก็เชื่อว่าตนเองถูกพระเจ้าสาปมาให้รับใช้กรรมใช้เวร ท่านบัณฑิตเนห์รู เคยกล่าวแสดงความเห็นใจว่า "พวกศูทรนั้นไร้ผ้าผ่อนจะห่อหุ้มกาย ไม่มีบ้านจะอยู่อาศัย อดอยากยากแค้น โศกเศร้าระทมทุกข์อย่างแสนสาหัส" ท่านมหาตมะ คานธี ก็เคยกล่าวว่า "ระบบศูทร คือมลทินของศาสนาฮินดู"¹⁰

นอกจากวรรณะทั้ง 4 นี้แล้ว ยังมีวรรณะอื่น ๆ อีกมากแต่ก็รวมอยู่ในวรรณะทั้ง 4 นี้

---

⁹Dr.Rajasektariah, B.R.Ambedkar-Politics of Emancipation, p.6.

¹⁰Gandhi, Untouchable, p.3

หมด อีกอย่างหนึ่ง ถ้าจะแบ่งตามหลักเศรษฐกิจหรือฐานะของบุคคลแล้ว อาจแบ่งบุคคลออกได้ เป็น 4 จำพวก คือ¹¹

ศูทรคัมภีร์มาจากคนวรรณะอื่นที่รินให้

1) ชั้นสูงสุด คือผู้ที่เกิดในตระกูลสูง มีความเป็นอยู่อย่างสบาย มีข้าทาสบริวารมากมาย มีสมบัตินับไม่ถ้วน บางคนก็ให้ทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมมาก แต่บางคนก็ตั้งตัวเป็นนายทุนซูดรีตประชาชนจนเกินควร บางคนสูงทั้งตระกูล ยศถาบรรดาศักดิ์และภูมิธรรม แต่บางคนสูงแต่ตระกูล ไม่มีคุณธรรม

2) ชั้นสูง คือผู้ที่เกิดอยู่ในระหว่างชนชั้นกลางและสูง โดยมากเป็นพวกนายทุน พวกนี้ซูดรีตประชาชนจนมาก เห็นแก่ได้อย่างเดียว และเป็นผู้ที่เคร่งประเพณีมากที่สุด อาจกล่าวได้ว่า พวกนี้สูงแต่ตระกูล แต่คุณธรรมไม่ค่อยสูง นั่นคือสูงเพราะเงินยกชั้น

3) ชั้นกลาง คือผู้ที่มีพออันจะกิน ไม่ฟุ่มเฟือยนักและไม่ขัดสนจนเกินไป พวกนี้ไม่ค่อยจะเคร่งครัดในลัทธิประเพณีและให้ทำประโยชน์แก่ชาติบ้านเมืองมากที่สุด เพราะจะต้องพยายามทำงานแข่งนายทุนโดยเอาความดีเข้าว่า และในขณะเดียวกันก็ไม่ได้ซูดรีตและคดโกง

---

¹¹ ทีวี ทวีวาร, เรื่องเดิม, หน้า 78

4) ชันต่ำ คือผู้ที่เกิดในตระกูลต่ำ เช่น ชาวนาชาวไร่ หรือกรรมกรรับจ้างทั่วไป พวกนี้มีความเป็นอยู่แตกต่างจากชนชั้นสูงมาก ชีวิตของพวกเขาคือ "หาเช้ากินค่ำ" ชีวิตไม่มีความหมาย นอนรอความตายไปเพียงวัน ๆ เท่านั้น ชนวรรณะอื่น ๆ ถูกดูชนชั้นนี้มาก

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ เป็นสังคมของชนผู้นับถือศาสนาฮินดู ซึ่งมีผู้นับถือประมาณ 83.5% ของพลเมืองในประเทศ ตามสถิติเมื่อปี ค.ศ. 1972 มีผู้นับถือศาสนาต่าง ๆ ดังนี้

1. ฮินดูประมาณ 83.5%
2. มุสลิมประมาณ 10.69%
3. คริสต์ประมาณ 2.45%
4. ลิกซ์ประมาณ 1.79%
5. พุทธประมาณ 0.75%
6. เซนประมาณ 0.46%

นอกจากสังคมฮินดูแล้ว ยังมีสังคมมุสลิม สังคมเซน สังคมพุทธ สังคมลิกซ์ สังคมคริสต์ สังคมพาร์ซี ซึ่งแต่ละสังคมต่างกล่าวว่ามีอยู่แบบต่างคนต่างอยู่ ไม่ได้อาศัยซึ่งกันและกัน ต่างก็มีขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมแตกต่างกันออกไป ปัญหาที่สร้างความหนักใจให้แก่รัฐบาลอินเดียตลอดมา อย่างไรก็ดี รัฐบาลก็สามารถผสมผสานประคับประคองสังคมอันหลากหลายนี้ด้วยดีมาตลอด มหาตมะ คานธี เคยสะท้อนเรื่องนี้ไว้ดังนี้ **"ข้าพเจ้าอยู่ในภาวะที่เป็นหนึ่งอย่างสมบูรณ์ของพระเจ้า และดังนั้นจึงเชื่อในความเป็นหนึ่งของมนุษยชาติด้วย จะเป็นอะไรเล่า ถ้าหากเราจะมีหลายร่างแต่เรามีเพียง วิญญาณเดียว รังสีของดวงตะวันนั้นมีหลาย แฉกเพราะการหักเหของแสง แต่รังสีเหล่านั้นมีแหล่งที่มาจากแหล่งเดียวกัน"**

วัฒนธรรม¹²

วัฒนธรรมอินเดียได้มีเอกลักษณ์เป็นของตัวเองมาตลอดด้วยการสืบทอดต่อกันมา

---

¹² หนังสือเล่มเดียวกัน, หน้า 83-86

เป็นเวลาช้านานโดยเฉพาะในด้านละคร และศิลปะต่าง ๆ อาจแบ่งยุคแห่งความเจริญสูงสุดในทางวัฒนธรรมได้ 3 ยุค ดังนี้

1) ยุคแห่งจักรพรรดิโมริยะัน (Maurayans) เริ่มตั้งแต่ก่อนปีคริสต์ศักราช ประมาณ 300 ปี และเจริญสูงสุดในรัชกาลของพระเจ้าอโศกมหาราช

2) ยุคแห่งจักรพรรดิคุปตะ (Guptas) เริ่มตั้งแต่ศตวรรษที่ 4-5 และเจริญสูงสุดในรัชกาลพระเจ้าจันทรคุปต์วิกรมาทิศจัยมหาราช

3) ยุคแห่งจักรพรรดิโมกุล (Mugals) เริ่มตั้งแต่ศตวรรษที่ 16-17 และเจริญสูงสุดในรัชกาลพระเจ้าอักบาร์มหาราช

ภายใต้อำนาจแห่งจักรพรรดิทั้ง 3 องค์นี้ ความเป็นผู้มีจิตใจกว้างขวางและความสามัคคีในหมู่ชาวพุทธ ฮินดู มุสลิม ได้เป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงลักษณะแห่งวัฒนธรรมอินเดีย และประชาชนก็อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ช่วงระยะเวลาการปกครองของจักรพรรดิ 2 องค์แรก งานศิลปด้านแกะสลัก วิศวกรรม และวรรณคดี ได้เจริญรุ่งเรืองมาก และงานด้านภาพวาดจิตรกรรมฝาผนัง ดนตรี และวิศวกรรม ได้เจริญสูงสุดในยุคแห่งจักรพรรดิองค์ที่ 3 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ามีความเป็นเอกภาพแห่งประเทศ คือมีรัฐบาลที่ดีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และความเป็นอัจฉริยะในทางสร้างสรรค์ของประชาชนในด้านศิลปะและวัฒนธรรม

เหตุการณ์ดังกล่าวมา ได้เกิดขึ้นในอินเดียอีกหลังจากได้รับเอกราชแล้ว นั่นคือการฟื้นฟูวัฒนธรรมต่าง ๆ ขึ้นมาใหม่ เห็นได้จากงานด้านวรรณกรรมและละคร ของท่านระพินทรนาถ ตะกอร์ (Rabindranath Tagore) เป็นตัวอย่าง ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากในการพัฒนาวัฒนธรรมอินเดียทุก ๆ สาขา

ภาพวาดและการแกะสลัก

ศิลปะและการแกะสลักบางอย่างได้แสดงให้เห็นจากการเปลี่ยนแปลงของชาวตะวันตก แต่ อี.บี.ฮาเวลล์ (E.B.Havell) อธิการบดีวิทยาลัยศิลปากร กัลกัตตา ได้เป็นผู้แนะนำนักศึกษาให้หันมาสนใจในศิลปอินเดีย โดยเฉพาะความงามแห่งถ้ำอชันตะ (Ajanta) และไม่ให้พวกเขาสนใจในศิลปะตะวันตกอีกต่อไป ถึงกระนั้นศิลปอินเดียโดยเฉพาะภาพวาดใน

ระหว่างปี ค.ศ. 1950 เป็นต้นมา ก็ยังออกไปในรูปผสมผสานระหว่างอินเดียกับตะวันตกอย่าง
ไรก็ตามท่านระพินทรนาถ ตะกอร์ และท่านนันทาล โมส (Nandalal Bhowse) ก็ได้
พยายามแสวงหาความพิสดารจากถ้อยคำชั้นตะจนประสพผลสำเร็จและได้วาง เป็นแบบอย่าง ในศิลปะ
ด้านนี้ ส่วนการแกะสลักนั้นในระยะแรกท่านระวีวรมา (Ravi Varma) ได้ผสมผสานระหว่าง
ศิลปะแบบตะวันตกเข้ากับศิลปะวัตถุและอุปนิสัยใจคอของชาวอินเดีย ดังนั้นภาพแกะสลักของอินเดีย
สมัยใหม่ จึง แสดงให้เห็นถึงการ ใช้เทคนิคแบบชาวตะวันตก กับประเพณีของอินเดีย และนั่นไม่
ใช่การเลียนแบบอย่างสิ้นเชิง แต่เป็นการสร้างสรรค์ศิลปะด้านนี้

ดนตรี

ในด้านดนตรี อินเดียมีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง ไม่เคยเลียนแบบดนตรีชาติใด
ดนตรีโบราณ 2 ชนิดคือ แบบฮินดูสถานี และแบบการนำตัก (Hindustani & Karnatak)
ที่เล่นด้วยสระวรรส (Swaras)¹³ ตะลัส (Talas) และระคัส (Ragas) เครื่องดนตรี
ทั้ง 3 อย่างนี้เล่นเฉพาะในงานเทศกาลต่าง ๆ โดยเฉพาะในเทศกาลบูชาพระผู้เป็นเจ้า
เทศกาลแต่งงาน เป็นต้น ดังนั้น ดนตรีพื้นเมืองอินเดียจึงไม่มีการเลียนแบบชาติใด ดนตรีเหล่านี้
พัฒนาขึ้นตามแบบและทำนองของมันเอง สิ่งที่เป็นลักษณะเด่นของดนตรีประเภทนี้คือ การโหม
โรงอย่างใหญ่และนานก่อนการแสดง นอกจากนี้ก็มีดนตรีประยุกต์จากดนตรีโบราณอันประกอบ
ไปด้วยเสียงร้องคลอด้วยเสียงดนตรี เช่น สีตาร์ (Sitar)¹⁴ วีณา (Veena) สระรท
(Sarad) และตัมละ (Tabla) ซึ่งก่อให้เกิดความเข้าใจทั้งผู้เล่นและผู้ฟัง ปัจจุบันนี้
สถานีวิทยุต่าง ๆ ในอินเดียได้ออกประกาศเป็นประจำโดยนำเอาบันทึกเสียงชั้นดีมาร้อง เพื่อเป็น
การส่งเสริมวัฒนธรรมประเภทนี้ให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ทราบว่าดนตรีประเภทนี้ได้แพร่ไปยัง
ประเทศทางตะวันตกบ้างแล้ว นอกจากดนตรีประเภทดังกล่าว ยังมีดนตรีประเภทประกอบละคร
และดนตรีอื่น ๆ หลายชนิดที่ได้พัฒนาขึ้นมาเป็นจำนวนมาก โดยได้รับการส่งเสริมจากรัฐบาล

¹³ สระวรรส ชื่อเครื่องดนตรีประเภท ปี่, ตะลัส = กลองตะโพน, ระคัส = เครื่องดนตรีประเภท
ซอสายเดี่ยว

¹⁴ สีตาร์ เครื่องดนตรีประเภทกีตาร์ แต่โตกว่ามาก, วีณา = พิณ, สระรท = เครื่องดนตรีประเภท
ขลุ่ย, ตัมละ = กลองสองหน้า

นาฏศิลป์

ความจริงในการใช้ดนตรีให้เป็นประโยชน์ก็คือ "การรำ" หรือนาฏศิลป์ ในอินเดีย นั้น มีนาฏศิลป์อยู่มากชนิดด้วยกัน เช่น นาฏศิลป์แบบโบราณ นาฏศิลป์แบบพื้นเมือง นาฏศิลป์แบบ ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ เป็นต้น และได้มีการพัฒนานาฏศิลป์แบบใหม่ขึ้นมาอีกมากชนิด นาฏศิลป์แบบ โบราณนั้นมี 4 อย่าง คือ

1. ภารตะ นาฏยัม (Bharata Natayam) มีกำเนิดมาจากวันตันโจร์ (Tanjore Temple) ทางภาคใต้ของอินเดีย

2. กถากาลี (Kathakali) เกิดจากรัฐเกราลา

3. กถากา (Kathaka) เกิดจากรัฐอัครประเทศ

4. มณีปรี (Manipuri) เกิดจากทิศตะวันออกเฉียง

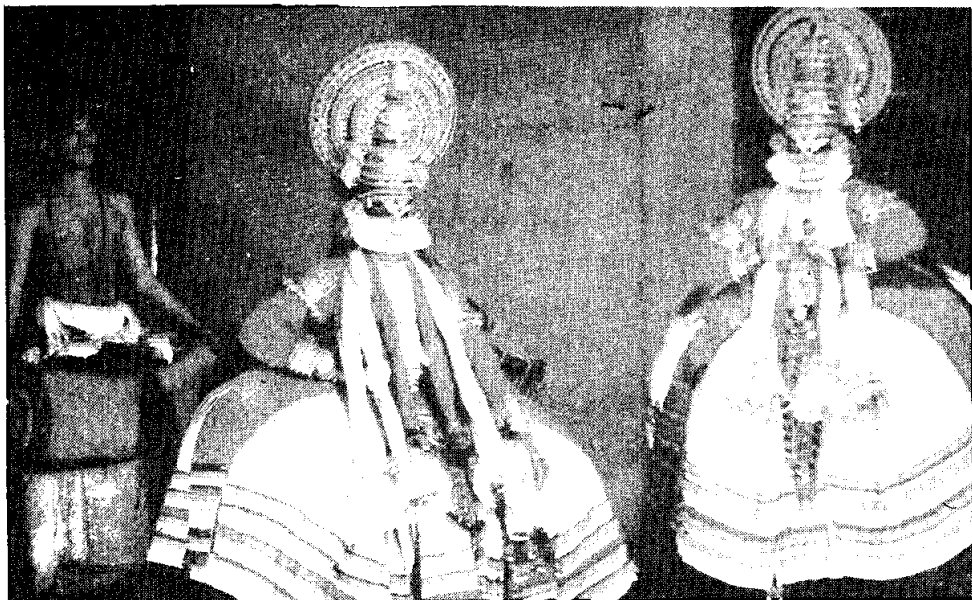
นาฏศิลป์ภารตะนาฏยัม

จากวัดตันโจร์ทางภาคใต้ของอินเดีย

แต่ละชนิดมีครูและลูกศิษย์รักษาไว้ซึ่ง

วัฒนธรรมประเภทนี้ การรำแต่ละชนิดก็มีแบบอย่างของการโยกย้ายเท้า มือ ศีรษะ และจังหวะดนตรี การแสดงท่าและลีลาของมันเอง ซึ่งไม่เหมือนกัน กล่าวได้ว่าเป็นแม่บทแห่งนาฏศิลป์ต่าง ๆ ของอินเดีย อนึ่ง การนาฏศิลป์ทั้ง 4 อย่างนี้ แต่ละอย่างยังได้รับการเอกลักษณ์ของตัวเองไว้ แต่ปัจจุบันนี้สิ่งแวดล้อมได้มีอิทธิพลเหนือการรำประเภทนี้แล้ว เช่น มีการรำแบบบัลเลต์ สลับอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ

ทุก ๆ ท้องถิ่นมีนาฏศิลป์เป็นของตัวเอง การแสดงนาฏศิลป์ของประชาชนส่วนมากก็มีในงานเทศกาลต่าง ๆ เช่น เทศกาลแต่งงานซึ่งตกอยู่ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงสิ้นเดือนเมษายน นอกจากนี้ประชาชนก็นิยมแสดงในฤดูกาลต่าง ๆ เช่น ฤดูเก็บเกี่ยวข้าว และทำบุญอุทิศ อันเป็นเวลาที่เราหาลาเริ่มออกจากฝั่งเพื่อไปจับปลา ฯลฯ

นาฏศิลป์ภาคทาสีจากรัฐเกลลารา

นาฏศิลป์ภาคทาสีจากออสเตรประเทศ

ละคร

ละครก็เป็นวัฒนธรรมสาขาหนึ่ง ซึ่งทุกวันนี้มีผู้นิยมเล่นทั่วประเทศ และเล่นกันหลายภาษา เช่น ภาษาสันสกฤต และภาษาท้องถิ่น ๆ ตามปกติภาษาสันสกฤตไม่มีการพูดกันในประเทศอินเดีย แต่ในวงการละครและดนตรีถือว่า ภาษานี้เป็นแม่บทสำหรับการพากย์และสนทนาในการแสดง นักการละครทั้งหลายต่างก็เทิดทูนภาษาสันสกฤตเป็นบรมครู เห็นได้จากก่อนการแสดงแต่ละครั้งจะมีการบูชา - สักการะภาษานี้ก่อน

ทศกัณฐ์ในรามายณะของอินเดีย

สาธารณณะสถานที่โล่งแจ้ง เรื่องมหากาพย์ก็มีผู้นำมาประยุกต์เป็นบทละคร แสดงกันทั่วประเทศ

ละครมีหลายแบบ เช่น ละครพื้นเมืองของชาวมหาราษฎร์ชื่อตะมาษา (Tamasha) ละครพื้นเมืองของชาวอุตรประเทศชื่อเนาตะนะกี (Nautanaki) ละครพื้นเมืองทั้งสองนี้มีชื่อมากในอินเดีย แต่ปัจจุบันนี้ได้เปลี่ยนแปลงการแสดงแบบใหม่โดยไม่เสียเอกลักษณ์แบบเดิมของมันเลย นอกจากนี้ก็มีละครประเภทประยุกต์ เช่น การแสดงตามเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเรื่องรามายณะ (รามเกียรติ์) ในตอนรามลีลา (พระรามออกเดินดง) ซึ่งนิยมแสดงกันในภาคเหนือของประเทศ และตอนทศาวตาร (แสดงเรื่องนารายณ์ 10 ปาง) นิยมแสดงกันในภาคตะวันตกและภาคใต้ ซึ่งส่วนใหญ่นิยมแสดงกันบริเวณโบสถ์ วิหาร และ

และได้รับความนิยมนอย่างสูง อนึ่ง บทละครต่าง ๆ ของท่านกาลิลาส (Kalidas) และท่านภัพหุตี (Bhabba - huti) ก็ถูกนำมาแสดงในเวทีสสมัยใหม่และยังคงแสดงเป็นภาษาสันสกฤตเหมือนฉบับเดิมทุกประการ

ปัจจุบันนี้ได้มีโรงละครเกิดขึ้นมากแห่งในประเทศ แต่ละโรงก็ได้เสนอโครงการเล่นละครให้เป็นไปตามโครงสร้างทางสังคม สถานการณ์ทางการเมืองและปัญหาทางจิตวิทยา ซึ่งก็ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลด้วยดี อนึ่ง รัฐบาลปัจจุบันได้หันมาส่งเสริมการละครมากกว่าเดิม เห็นได้จากรัฐให้งบประมาณในการก่อสร้างโรงละคร สำหรับเด็กและเยาวชนหลายโรงทั่วอินเดีย

รัฐบาลได้ให้การสนับสนุนละครชนิดต่าง ๆ เป็นอย่างดี เพื่อพัฒนาวัฒนธรรมสาขานี้ รัฐจึงให้ความสะดวกด้วยการจัดหาให้ซึ่งสิ่งจำเป็นในการแสดงและได้สร้างโรงเรียนขึ้นเพื่อสอนวิชาขึ้น 2 โรง คือโรงเรียนสังคีตนาฏก (Sangeet Natak) และโรงเรียนลลิตกาลา (Lalit Kala) ทุกวันนี้กิจกรรมทางวัฒนธรรมได้มีบทบาทมากในชีวิตประจำวัน

ภาษา

ภาษาเป็นวัฒนธรรมอันยิ่งใหญ่ของแต่ละชาติ อินเดียมีภาษาที่ใช้พูดในประเทศประมาณ 179 ภาษา และยังมีภาษาท้องถิ่นโดยเฉพาะอีกประมาณ 544 ภาษาหลังได้รับเอกราชแล้ว รัฐธรรมนูญก็ได้เลือกภาษาอังกฤษและภาษาฮินดีเป็นภาษาราชการ ต่อมาก็ได้เลือก 14 ภาษา และถือว่าเป็นภาษาอินเดียทั้งหมด คือ¹⁵

1. ภาษาอัสสัม 2. ภาษาเบงกาลี 3. ภาษาคุชระตี 4. ภาษาฮินดี
5. ภาษาทมิฬ 6. ภาษาแคชเมรี 7. ภาษา马拉雅ลัม 8. ภาษามารธี 9. ภาษาโอริยา 10. ภาษาสันสกฤต 11. ภาษาปัญจาบี 12. ภาษาทมิฬ 13. ภาษาเตลุกู
14. ภาษาอูรดู ทั้งหมดนี้รัฐกำหนดให้เป็นภาษาราชการในสมัยศรีเยาวัลลาล เนห์รู เป็นนายกรัฐมนตรี

---

¹⁵หนังสือเล่มเดียวกัน, หน้า 79

จำนวนภาษาทั้ง 14 ภาษานี้ ภาษากานารี่ส ภาษามะละยาลัม ภาษาทมิฬ และภาษา
เตลูกู เป็นภาษาของพวกทราวีเดียน ส่วนที่เหลือเป็นภาษาของพวกอินโด-อารยัน ยกเว้นภาษา
อูร์ดู ภาษาเหล่านี้ล้วนแต่มีอักษรเป็นของตัวเองทั้งสิ้น และเมื่อไม่นานมานี้ภาษาสันธิก็ีได้ถูก
ประกาศใช้เป็นภาษาราชการอีกด้วย นับเป็นภาษาที่ 15

ภาษาสันธิเป็นภาษาที่มีผู้ใช้มากที่สุดคือมากกว่า 30% ของประชากรในประเทศ สัน
สกฤตเป็นภาษาทางวัฒนธรรมของชาวอารยัน เป็นภาษาโบราณของอินเดีย และเป็นแม่บทของ
ภาษาทั้งหลายในกลุ่มอินโด-อารยัน เคยเป็นภาษาที่ใช้เขียนเป็นหลักในอินเดียจนกระทั่งปลาย
ศตวรรษที่ 8 ถึงแม้ว่าภาษาสันสกฤตจะเป็นเพียงภาษาโบราณภาษาหนึ่งของอินเดีย แต่ก็ยังมีท
บาทมากในชีวิตประจำวันของชาวอินเดียในปัจจุบันนี้ คัมภีร์ภควัทคีตา และตำราทางปรัชญา-
ศาสนา ส่วนที่เป็นภาษาสันสกฤตยังเป็นที่นิยมอ่านกันอย่างกว้างขวาง นอกจากนี้บทละครสันสกฤต
ได้ถูกนำมาแสดงในวงการละครสมัยใหม่ ปรากฏว่ามีผู้ให้ความสนใจอย่างหนาแน่น

อิทธิพลภาษาสันสกฤตในภาษาไทย

ภาษาสันสกฤตไม่ได้มีอิทธิพลเฉพาะในภาษาไทยเท่านั้น ยังมีอิทธิพลเหนือประเทศ
ต่าง ๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แทบทุกประเทศอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศเขมร
เคยใช้เป็นภาษาราชการมาแล้ว ย้อนหลังไปจนถึงอาณาจักรฟูนัน สำหรับไทยภาษาสันสกฤตผสม
อยู่ในภาษาไทยประมาณ 40% ลักษณะภาษาสันสกฤตในภาษาไทยมีข้อสังเกตง่าย ๆ ดังนี้

1. คำราชาศัพท์โดยทั่วไปเราใช้ภาษาสันสกฤต เช่น สุพรรณศรี (กระโถน)
จิตรลดา เวหาสน์จักรูญ (พระที่นั่ง) วิสุรยที่ศนา (พระที่นั่ง) ฯลฯ
2. คำที่มี ศ ษ รร ฤ ฎา เช่น ศาลา โทรทัศน์ ภาษา กฤษณะ สุธรรม ธรรมชาติ
กฤษ มฤคิน ฤดี ฤาษี
3. คำที่มี 2 พยางค์ขึ้นไป และคำที่มีก้านตั้งลงท้าย เช่น อมรินทร์ วินิจฉัย บรม
ราชโองการ รั้งสรรค์ ทัศนศึกษา ทูรกันคาร ฯลฯ

4. ส่วนคำไทยแท้ ๆ ส่วนใหญ่จะเป็นคำพยางค์โดด ๆ เช่น¹⁶

4.1 คำนาม เช่น พ่อ แม่ พี่ น้อง ดิน น้ำ ไฟ ลม ฯลฯ

4.2 คำกริยา เช่น ยืน เดิน นั่ง นอน ฯลฯ

4.3 คำคุณศัพท์ เช่น สูง ต่ำ คำ ขาว อ้วน ผอม ฯลฯ

4.4 คำวิเศษ เช่น เร็ว ช้า ชั่ว คี หยาบ ฯลฯ

4.5 คำสรรพนาม เช่น ฉัน เธอ เขา มัน กู มึง ฯลฯ

ภาษาอังกฤษถึงแม้จะไม่ถูกนับเข้าเป็นภาษาอินเดียนในปัจจุบันนี้ก็ตาม แต่ก็ยังเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องเรียนในโรงเรียนมัธยม อุดมศึกษาต่าง ๆ และก็เป็นภาษาสากลทั่วประเทศอีกด้วย นอกจากนี้แล้ว ภาษาอังกฤษยังเป็นประโยชน์ในการจัดห้องสมุดต่าง ๆ

ทุกภาษาที่รัฐธรรมนูญยอมรับนั้น ได้ฝังลึกในชีวิตประจำวันของประชาชนอย่างมั่นคง เป็นทั้งภาษาทางวัฒนธรรมและการดำรงชีวิต และยังสะท้อนให้เห็นถึงสภาวะดั้งเดิมของพวกเขามาในศตวรรษที่ 12 แต่ละภาษาล้วนแต่มีวรรณคดีที่ยิ่งใหญ่ซึ่งได้เจริญรุ่งเรืองมาในลักษณะต่าง ๆ กันอีกด้วย

เครื่องแต่งกาย¹⁷

ชาวต่างประเทศส่วนมากจงนสงสัยและติดใจเรื่องสำหรับ คุณเหมือนจะมีการกล่าวถึง สำหรับเป็นครั้งแรกในมหากาพย์อายุ 5,000 ปี มหากาพย์เรื่องมหาภารตะ รูปปั้นและรูปตามฝาผนังโบราณของอินเดียมีภาพสตรีพันกายด้วยผ้ายาวผืนเดียว นั่นคือต้นกำเนิดของสำหรับในปัจจุบัน ซึ่งยาว 6 ถึง 9 เมตร มีตั้งแต่ผ้าฝ้ายซึ่งสวมใส่เย็นสบาย ไปจนถึงไหมเป็นประกายระยิบระยับปักเป็นลวดลายหลากหลายต่าง ๆ และพันกายได้มากมายหลายแบบล้วนงดงามทั้งสิ้น สำหรับยืนยงคงอยู่มาได้เพราะสวมใส่สบายและงดงามแซมซ้อย

---

¹⁶รศ.พัณณ์ เฟื่องผลา, บาลีสันสกฤตในภาษาไทย, หน้า 34

¹⁷เอกสารเผยแพร่จากสถานทูตอินเดียในไทย 2529

ความหลากหลายของผู้สวมสะท้อนให้เห็นได้ตามความแตกต่างของเนื้อผ้า และตาม

วิธีพัน紗หรีในท้องที่ต่าง ๆ ของประเทศ ในบางท้องที่ในมหาราษฏร์ (Maharashtra) และทางใต้มีวิธีพัน紗หรีลวดชา สตรีในกูร์ก (Coorg) ใส่紗หรีให้แลดูเหมือนเป็นกระโปรงยาว紗หรียาว 6 เมตรแบบดั้งเดิมซึ่งพันและจีบรอบลำตัวและพาดไหล่ข้างหนึ่ง เป็นแบบที่นิยมกันมากที่สุด

คิลกหรือตักะคือจุดที่กึ่งกลางหน้าผากสตรี

เครื่องแต่งกายของผู้ชายที่เทียบกับ紗หรีก็คือโธตี (Dhoti) ซึ่งมีขอบหรือไม่มีขอบก็ได้ อิทธิพลของเปอร์เซียและโมกุลที่เข้ามาทำให้มีการใช้ "สาลวาร์" (salwar) และ "กามีซ" (Kameez) และชาวยุโรปก็นำเสื้อเชิ้ต เนคไท และกางเกงเข้ามาสตรีในชนบทสวมเครื่องแต่งกายสีล้วนสดใส ผู้ชายก็ใช้ผ้าโพกศีรษะในราชสถานและในหมู่พวกสิกข์ ผ้าโพกศีรษะนี้จะเป็นสีสด ๆ ชาวเผ่าต่าง ๆ มีเสื้อผ้าแบบต่าง ๆ ของพวกเขาเองประดับด้วยลูกปัดและขนนก สิ่งที่เหมาะสมจินตนาการอันวิจิตรพิสดารของอินเดียไม่ได้อยู่ที่ธรรมชาติเพียงอย่างเดียว แต่อยู่ที่

การชักเสื้อผ้าของชาวอินเดีย

ประชาชนของอินเดียด้วย

ชาวต่างประเทศสนใจอย่างยิ่งกับ "จุด" กลางหน้าผากของสตรีอินเดียอีกด้วย จุดนี้เรียกกันว่า "ติกะ" (tika) "ทิลก" (tilak) หรือ "บิณฑิ" (bindi) โดยทั่วไปจุดนี้จะเป็นสีแดงและมีความหมายเช่นเดียวกับเลือด คือเป็นชุมหรือแหล่งชีวิตและพลัง แต่ทำไมจึงอยู่ที่หน้าผาก? นั่นก็เพราะ "คาที่สาม" ซึ่งตามตำนานนั้นกล่าวกันว่าอยู่ที่กลางหน้าผาก "คาที่สาม" นี้คือแหล่งหรือชุมทางด้านปรัชญาเกี่ยวกับชีวิตและความจริงที่ซ่อนอยู่ เป็นชุมแห่งสมาธิญาณหยั่งรู้ และความรู้ "คาที่สาม" เป็นกำลังและปัญญาของพระศิวะเจ้า

"ติกะ" (tika) นี้มีความหมายถึงศาสนาด้วย และมีที่ใช้ในโอกาสอันเป็นมงคล ชาวอินเดียต้อนรับท่านด้วยพวงมาลัยและ "ติกะ" พอดีที่ส่งมอบเจ้าสาว พระที่ทำพิธีทางศาสนา และเพื่อนที่ช่วยพรให้ท่านโชคดีล้วนใช้เครื่องหมาย "ติกะ" ทั้งสิ้น

อาหารการกิน

ชาวต่างประเทศส่วนมากคิดถึงอาหารอินเดียว่าเป็นแกงกะหรี่นั่นเอง เช่นเดียวกับประเทศอินเดียเอง อาหารการกินหรือตำรับอาหารของอินเดียนั้นมีความผิดแผกแตกต่างกันไปหลายหลากอย่างน่าลึ้มลอง จากแคชเมียร์ (Kashmir) ทางเหนือของประเทศไปจนถึงเกราลา (Kerala) ทางตอนใต้ และกัลกัตตาทางตะวันออกไปถึงบอมเบย์ ทางตะวันตก ตรงกันข้ามกับที่เชื่อกันทั่วไปแกงกะหรี่ไม่ได้เผ็ดร้อนเหมือนไฟ และไม่ทำให้กระเพาะลำไส้เป็นแผล ถ้าปรุงอย่างถูกต้องแล้ว แกงกะหรี่รสนุ่มและอ่อน จะเผ็ดร้อนก็เพียงเท่าที่จะทำให้มีรสชาติอร่อยเท่านั้น ไม่มีผงกะหรี่ผสมที่เป็นมาตรฐาน แม้บ้านแต่ละคนมีตำรับผสมเครื่องเทศชนิดต่าง ๆ ของตนเอง สัดส่วนของเครื่องเทศต่าง ๆ นั้นเปลี่ยนแปลงไปตามชนิดของอาหารแต่ละอย่างด้วย เครื่องเทศ และสมุนไพรที่ใช้กันทั่วไปก็มีมหาหิงค์ ขมิ้น ชิง กระเทียม เมล็ดผักชี ยี่ห่วย อบเชย กระจวาน และกานพลู ชาวอินเดียนิยมรับประทานโรตีสกับแกงกะหรี่

แกงกะหรี่ในอินเดียมีมากมายหลายอย่าง ที่นิยมรับประทานกันมากที่สุดได้แก่ แกงกะหรี่แพะ ไก่ ไข่ ปลา ฯลฯ เนื้อแพะในอินเดียราคาค่อนข้างแพงต่างจากเนื้อหมูและเนื้อวัว ซึ่งราคาถูก ๆ กิโลกรัมละ 15 บาทเท่านั้น งานเลี้ยงใดที่มีแกงกะหรี่แพะเป็นอาหารหลัก งานเลี้ยงนั้นเป็นงานใหญ่และสำคัญทีเดียว ภาชนะสำหรับใส่อาหารก็หาได้ง่าย ๆ จะเป็นงานใหญ่หรือเล็กก็ใช้ใบทองเี่ยมเป็นกระถางสำหรับใส่แทนทั้งนั้น

การรับประทานอาหารของชาวอินเดียน

ประเพณีที่สำคัญ ๆ

อินเดียเป็นประเทศที่กว้างใหญ่ มีชนบประเพณีต่าง ๆ มากมาย แต่ประเพณีที่สำคัญที่ชาวอินเดียนิยมปฏิบัติกันมากที่สุดคือ ประเพณีการแต่งงานและการตาย นอกจากนี้แล้วก็มีประเพณีการโกนจุก ประเพณีการทำบุญอุทิศถึงผู้ตายและอื่น ๆ ซึ่งไม่เป็นประเพณีที่ยิ่งใหญ่เหมือน 2 ประเพณีแรก

ประเพณีการแต่งงาน¹⁸

ตามธรรมเนียมของชาวฮินดู การแต่งงานเป็นสิ่งที่จำเป็นที่สุด และเป็นมงคลที่สูงสุดในชีวิต ไม่มีสิ่งใดที่สูงไปกว่าการแต่งงาน ชีวิตที่สมบูรณ์คือชีวิตคู่ ชาวฮินดูถือว่าหญิงที่ไม่มีสามี หรือถึงมีแล้วแต่ไม่มีบุตรเป็นหญิงที่อาภัพที่สุด เป็นที่รังเกียจของสังคม เมื่อตายแล้วก็จะไปตกนรก ขมุทตะ ในคัมภีร์พระเวทกล่าวว่า "ชายที่ไม่ได้แต่งงานเป็นคนดิบ" พวกพราหมณ์ไม่

เจ้าสาวเดินถือผ้าขาวตามหลังเจ้าบ่าวเพื่อเวียนรอบกองไฟ

---

¹⁸ ทวี ทวีวาร, เรื่องเดิม, หน้า 87-88

ยอมให้อาชีพของหญิงที่ไม่ได้แต่งงานขึ้นเฝอบนเชิงตะกอน ต้องทิ้งให้อีแร้งกินหรือไม้ค้ำถ่วง แม่น้ำ
คงคาให้เป็นอาหารของปลาและสัตว์น้ำต่าง ๆ ดังนั้นชาวอินเดียทุกคนจึงให้ความสำคัญประเพณี
แต่งงานมากกว่าประเพณีอื่น ๆ

ปัจจุบันนี้ชาวอินเดียนิยมแต่งงานแต่เยาว์วัย ผู้ปกครองตกลงกันเองโดยที่คู่บ่าวสาว
ไม่เคยเห็นหน้ากันมาก่อนเลย เพราะถือว่า "แต่งงานแล้วจึงรัก" ไม่ใช่รักแล้วจึงแต่งงาน"
อนึ่ง ถ้าหากมีการหมั้นกันแล้ว การถอนหมั้นหรือการหย่าร้างถือว่าเป็นบาปหนัก เพราะเมื่อหมั้น
กันแล้ว แม้จะยังไม่ได้แต่งงานหรืออยู่ด้วยกันก็ตาม ถ้าผู้ชายถอนหมั้น ผู้หญิงจะกลายเป็นฝ่าย
ทันที จะแต่งงานใหม่ไม่ได้เป็นอันขาด ดังนั้น ก่อนที่จะหมั้นผู้ปกครองทั้งสองฝ่ายจะต้องทำสัญญา
กันเสียก่อนเพื่อเป็นการผูกมัดให้แน่นยิ่งขึ้น การแต่งงานแบบฮินดูทำให้ผู้เฒ่าเฒ่าอยู่ด้วยกันได้นาน
และมีความสุข เพราะถือว่าทั้งสองเป็นคู่ชีวิตกันทั้งในชาตินี้และชาติหน้า

เจ้าสาววัย 18 เดือน เจ้าพิธีวิวาห์

ตามหมู่บ้านหรือแม่แต่อำเภอต่าง ๆ จะหาหญิงสาวได้ยาก เพราะเมื่ออายุ 5-6 ปี ก็เข้าพิธีหมั้นแล้ว โดยมากผู้หญิงหมั้นผู้ชาย คือถ้าผู้ปกครองฝ่ายหญิงเห็นว่าลูกชายของตระกูลใด คู่ควรแก่ลูกสาวและฐานะของตน ก็ให้คนไปติดต่อกับผู้ปกครองฝ่ายชายตระกูลนั้น พร้อมทั้งแจ้ง จำนวนเงินค่าสินสอดให้ทราบด้วย เมื่อตกลงกันได้แล้วก็วางเงินมัดจำทันที สำหรับเงินค่าสินสอดนั้นจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับฐานะของแต่ละคน เมื่อหมั้นกันแล้ว ถ้าฝ่ายชายเรียกร้องต้องการทุนการศึกษาหรือเกี่ยวกับธุรกิจใด ๆ ก็ตาม ฝ่ายหญิงจะต้องยอมทำตามต้องการ

สินสอดทองหมั้นที่ฝ่ายหญิงจะต้องทำให้ฝ่ายชายนี้เอง เป็นส่วนหนึ่งในสังคมของอินเดีย ที่ชี้ให้เห็นว่าสถานะภาพของผู้หญิงอินเดียขึ้นอยู่กับฐานะต่ำมาก ทั้งน่าสงสารและน่าเห็นใจ ผู้หญิงอินเดียรุ่นใหม่ต่างก็พยายามที่จะหลีกเลี่ยงพันธนาการทางสังคมที่เป็นอยู่นี้อย่างสิ้นเชิง เพียงเพื่อจะหลีกเลี่ยงให้ไกลไปให้พ้น และต้องทุกข์ทรมานหากตกอยู่ในภาวะจำยอม มันเป็นชะตากรรมที่ไม่อาจปฏิเสธสิ่งที่สังคมกำหนดให้ตั้งแต่เกิดมาเป็นเพศหญิง

ชีวิตของผู้หญิงอินเดียมีเรื่องราวที่น่าสงสารอย่างจับจิตจับใจตั้งแต่เกิดจนตาย เพราะเพียงจุดเดียวของความเชื่อในเรื่องสินสอดทองหมั้นของฝ่ายหญิง พ่อแม่ของเด็กที่ยังเอิญเกิดมา

เจ้าสาวร้องไห้

เป็นเพศหญิงก็ต้องคิดหนัก เพราะนั่นคือความทุกข์ยากของพ่อแม่ที่จะต้องแสวงหาสินสอดทองหมั้น สะสมไว้ให้ลูกสาวของตนแต่งงานให้พ้นออกไป ความทุกข์ของผู้เป็นพ่อแม่ที่มีลูกสาวนั้น จึงสาหัสสากรรจ์ทีเดียว

ในลัทธิของฮินดูนั้นเห็นว่า หากพ่อแม่ตายโดยไม่มีลูกชายเผ่าเป็นคนแรก นับว่าเป็นคนมีบาปและคงตกนรกหมกไหม้ย่ำแย่ สภาพแห่งความเชื่อเหล่านี้มีส่วนไม่น้อยที่หล่อหลอมเป็นทัศนคติต่อสถานภาพของผู้หญิงให้ต้องตกต่ำตลอดมา แม้ในคัมภีร์มหาภารตะก็ยังกล่าวถึงสถานภาพของสตรีว่า **สตรีจักอยู่ในวรรณะต่ำ** เรียกว่าสถานะของผู้หญิงนั้นต่ำมาตั้งแต่โบราณเลยก็

เกี่ยว

อิทธิพล เรื่องสินสอดทองหมั้นของฝ่ายหญิงนั้น เป็นอิทธิพลที่ฝังแน่นจนยากที่จะเปลี่ยนแปลงเสียแล้ว แม้ว่ารัฐบาลจะได้ออกกฎหมายห้ามปรามก็ไม่สำเร็จ เพราะมันกลายเป็นประเพณีเสียแล้ว เมื่อเป็นเช่นนี้จึงไม่เป็นสิ่งประหลาดที่ผู้หญิงอินเดียจะต้องแบกรับอันหนักอึ้งจากทัศนคติของสังคมที่กำหนดไว้ และไม่เป็นการประหลาดเลยที่มีชาวโศกนาฏกรรมอันเนื่องมาจากมูลเหตุของสินสอดทองหมั้นของฝ่ายหญิงเป็นสำคัญ

ในปี 1983 ที่กรุงนิวเดลี มีรายงานข่าวว่า สตรีชาวอินเดียถูกฆาตกรรม 610 คน เฉลี่ยแล้ววันละ 2 ศพ เพราะไม่สามารถจะหาสินสอดผ่อนให้พ่อผู้แม่ผู้ได้ตามข้อตกลงวิธีการฆาตกรรมทั้งง่าย ๆ กล่าวคือ ถูกราดด้วยเบนซินแล้วจุดไฟเผาตายอย่างทารุณ และญาติ ๆ ของฝ่ายชายก็จะให้การว่าเกิดอุบัติเหตุขณะประกอบอาหาร ตัวเลขนี้เป็นตัวเลขเฉพาะในกรุงนิวเดลี ส่วนสถิติเจ้าสาวโคนฆ่าทั่วประเทศจะเป็นจำนวนเท่าไรนั้นประมาณไม่ได้

เงื่อนไขว่าด้วยการแต่งงาน 4 ประการ

1) จะต้องมีสามีภรรยาคนเดียวในเวลาเดียวกัน ถ้าใครฝ่าฝืนไม่เพียงแต่จะถูกลงโทษตามกฎหมายเท่านั้น แต่ถือว่าการแต่งงานนั้นเป็นโมฆะด้วย

2) ไม่ว่าจะชายหรือหญิงเกิดเป็นใบ้ บ้า บอด หรือวิกลจริต ขึ้นมาในเวลาแต่งงาน ถ้าศาลพิจารณาเห็นเป็นจริง อีกฝ่ายหนึ่งก็มีสิทธิ์ฟ้องหย่าได้ตามกฎหมาย

3) ถ้าชายอายุต่ำกว่า 18 ปี หญิงต่ำกว่า 15 ปี แต่งงานกัน ผู้ปกครองทั้งสองฝ่าย

จะถูกลงโทษตามกฎหมาย แต่ถือว่าการแต่งงานนั้นไม่เป็นโมฆะ

4) ถ้าแต่งงานกับผู้ที่เกิดในตระกูลหรือเชื้อสายเดียวกัน นับจากฝ่ายบิดาไป 5 ชั่ว โศทร ฝ่ายมารดา 3 ชั่วโศทร ถือว่าการแต่งงานนั้นเป็นโมฆะ ผู้ปกครองจะถูกลงโทษตามกฎหมาย เว้นเสียแต่การแต่งงานนี้ไม่ผิดประเพณีนิยมของถิ่นนั้น ๆ

เมื่อแต่งงานแล้วห้ามหย่าร้าง ยกเว้นแต่

1) ประพฤติผิดประเวณี คือ นอกใจกัน

2) กลับไปนับถือศาสนาอื่น

3) วิกลจริตรักษาติดต่อกัน 3 ปี ไม่หาย

4) เป็นโรคติดต่อกัน เช่น หิด กลาก เกื้อน รักษา 3 ปี ไม่หาย

5) บวชเป็นพระ

6) หูหนวก รักษาไม่หายภายใน 3 ปี

7) หลังจากแต่งงานแล้ว 2 ปี ถ้าหากสามีภรรยาไม่มีความปรองดองกัน ฝ่ายใด ฝ่ายหนึ่งย่อมมีสิทธิ์ที่จะฟ้องหย่าได้

ทั้งหมดนี้เป็นเรื่องของกฎหมาย (ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการแต่งงาน การหย่าร้าง ค.ศ. 1959) ส่วนเรื่องประเพณีและทางปฏิบัตินั้นสวนทางกัน ซึ่งชาวอินเดียดีกันเคร่งครัดมาก ยากที่จะแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ เพราะเมื่อทำในที่แจ้งไม่ได้ก็ทำในที่ลับ เห็นได้จากพระราชบัญญัติฉบับเดียวกันนี้ ห้ามไม่ให้ฝ่ายชายเรียกร้องค่าสินสอดใด ๆ จากฝ่ายหญิง แต่ชาวอินเดียมักเลี่ยงกฎหมายได้โดยเรียกร้องอย่างอื่นแทน

ประเพณีการตาย

ชาวฮินดูถือว่า ร่างกายเป็นของปฏิภูม สกปรกโสโครก เมื่อตายแล้วก็ไร้ประโยชน์ ดังนั้น จึงควรเผาเสียโดยเร็ว มุสลิมถือว่าร่างกายเป็นที่อยู่ของ วิญญาณ เมื่อตายแล้ววิญญาณก็จะสิงสถิตอยู่ การตายของคนเป็นเพียงการพักผ่อนชั่วคราวเท่านั้น เมื่อถึงวันก็กลับฟื้นขึ้นมาอีก ดังนั้น จึงไม่เผา และพยายามสร้างที่ฝังศพให้ดีและสวยงาม เช่น อนุสาวรีย์รัก "ทัชมาฮาล" เป็นต้น

ต่อไปนี้จะกล่าวเฉพาะการตายของชาวฮินดูเท่านั้น เพราะชาวอินเดียส่วนมากเป็นฮินดู

ก่อนตาย

เมื่อรู้ว่าผู้ป่วยกำลังจะสิ้นใจ ญาติพี่น้องของผู้ป่วยอาจกร่างลงจากเตียงมานอนไว้กับพื้นเชิฐพราหมณ์มาสาธยายมนต์ ญาติพี่น้องเริ่มแจกทานแก่คนจน และเอาใบตุลสี (กะเพราแดง) มาคลุมพื้นที่ที่คนป่วยนอนอยู่ ให้คนป่วยนอนหงายหันศีรษะไปทางทิศเหนือ เอาน้ำคางคาคาที่ใส่หม้อไว้หยดลงใส่ปากและพรมตามตัวของผู้ป่วย¹⁹ เมื่อผู้ป่วยสิ้นลมหายใจ ญาติพี่น้องก็แสดงความอาลัยอาวรณ์และถวายวัวแก่พราหมณ์ผู้ประกอบพิธี 1 ตัว

ตายแล้ว

เมื่อผู้ป่วยสิ้นลมหายใจแล้ว ลูกชาย น้องชาย เพื่อนชาย หรือลูกศิษย์ จะโกนผม ญาติพี่น้องจะไม่ทำอาหารรับประทานภายในบ้าน ถ้ารู้สึกหิวจะไปรับประทานที่อื่น ห้ามญาติพี่น้องไปตลาดหรือเยี่ยมบ้านคนอื่น ไปวัดหรือสมาคมต่าง ๆ ห้ามแต่งกายด้วยเสื้อผ้าอาภรณ์ใหม่ ๆ ญาติผู้ชายห้ามใส่เสื้อ โกงหนวด หวีผม สวมรองเท้าๆ เนื่องจากอินเดียขาดแคลนไม้ ดังนั้นการทำโลงศพจึงทำแบบง่าย ๆ และประหยัด กล่าวคือทำเป็นแม่แครง วางศพบนนั้น ใช้เชือกมัดหัวท้าย ถ้าเป็นศพชายใช้ผ้าขาวคลุมศพ ถ้าเป็นศพหญิงใช้ผ้าสีต่าง ๆ เช่น สีแดง ๆ คลุมเสร็จแล้วก็หามไปเผาในวันนั้น²⁰ พราหมณ์เดินออกก่อนหน้าศพ โปรยข้าวดอก ดอกไม้ ไปตามทาง ส่วนญาติพี่น้องเดินตามหลัง ไม่นอนญาติให้ผู้หญิงเดินร่วมในขบวนแต่ศพไม่ว่ากรณีใด ๆ ดังนั้นผู้หญิงก็คงอยู่บ้านและทำความสะอาดที่ต่าง ๆ ภายในบ้าน โดยเฉพาะที่เคยเก็บศพ เมื่อถึงที่เผาซึ่งโดยมากก็จะเป็นริมฝั่งแม่น้ำ หรือขอบสระ ก็จัดหาพื้นมาทำเป็นกองฟอน เสร็จแล้วลูกชายคน

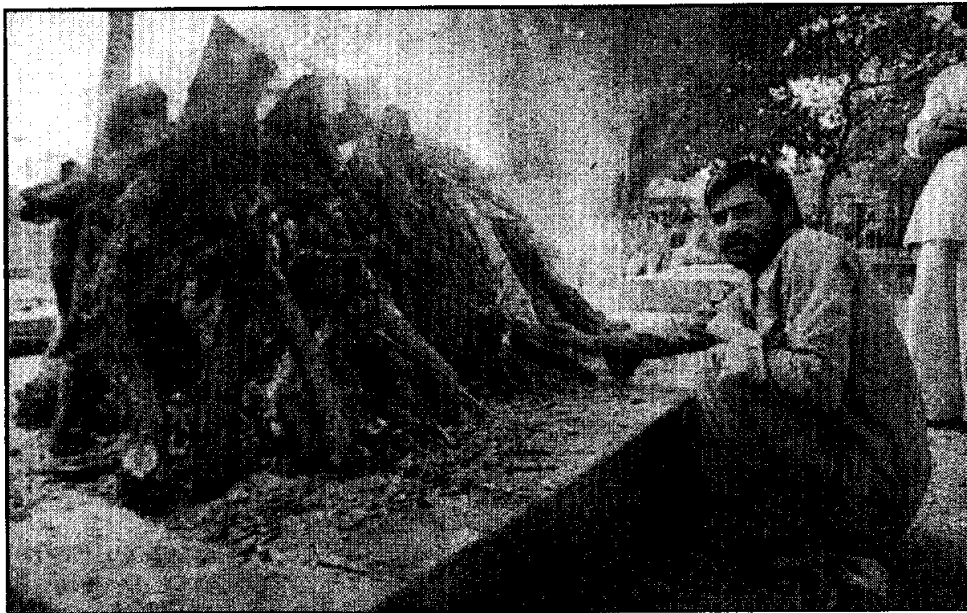
---

¹⁹ในกรณีที่ผู้ป่วยอยู่ใกล้แม่น้ำคางคา ญาติพี่น้องอาจนำผู้ป่วยไปอาบน้ำล้างบาปในแม่น้ำคางคา ก่อนสิ้นใจ การกระทำแบบนี้มีอยู่ในหมู่ชนชั้นต่ำและนิยมปฏิบัติกันเป็นจำนวนมาก

²⁰รัฐบาลอินเดียได้ออกพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเผาศพไว้อย่างรัดกุม กล่าวคือ ห้ามเก็บศพไว้ในเคหสถานมากกว่า 24 ชั่วโมง ทั้งนี้เพราะว่าศพนั้นอาจเป็นแหล่งแพร่เชื้อโรคต่าง ๆ หรือไม่ก็อาจเป็นการสิ้นเปลืองสำหรับผู้ที่อยู่เบื้องหลัง

โต หรือหลานชาย หรือน้องชาย หรือญาติผู้ตายฝ่ายชาย เป็นผู้ทำหน้าที่จุดไฟเผาก่อน พราหมณ์ เริ่มสาธยายมนต์ ญาติพี่น้องว่าตาม ซึ่งมีใจความว่า

"สรรพสัตว์ทั้งหลายที่อุบัติขึ้นในโลก ถูกค้นหาคือความโลภ ความโกรธ และความหลงเข้าครอบงำ ย่อมไม่รู้จักผิดและถูก แต่ทั้ง ๆ ที่ไม่รู้ เขาก็ทำผิดและถูกได้ ถ้าหากว่าผู้ตายนี้ได้ทำกรรมชั่วอะไรไว้ ก็ขอให้เขาพ้นจากกรรมนั้น ขอให้วิญญาณของเขาจะไปสู่สุคติแดนสวรรค์ เพราะบัดนี้เราทั้งหลายได้พร้อมใจกันมาเปลื้องบาปให้เขาแล้ว"

การเผาศพที่พาราณสี

การเผาเรียกว่า "ทาวธิ" ถ้าคนตายโหงซึ่งชาวฮินดูเรียกว่า "อัปฆาต" และฆ่าตัวเองตายเรียกว่า "อาคฆาต" พราหมณ์ไม่ต้องสาธยายมนต์ และญาติพี่น้องก็ไม่ต้องแจก **สะปิตะ** (แจกทาน) คงมีแต่การเผาแบบธรรมดา อนึ่ง ชาวฮินดูโดยทั่วไปนิยมในการเผาศพ ไม้เนียมฝัง แต่มีศพบางประเภทที่ไม่นิยมเผา คือ²¹

---

²¹ทวี ทวีวาร , เรื่องเดิม, หน้า 89

1) ศพสาธุ หรือสัตตัญญาสี คือศพของพระชินคฺหิตฺถมคคฺคองฝง หรือไม้กึ่งทิ้งลงในแม่น้ำคงคา เหตุที่ไม่เผาเพราะพระเป็นผู้เสียสละทุกอย่าง กอรกับไม่มีเงินซื้อฟืน ไม่มีญาติพี่น้องมาจัดการแจกทานหรือไว้ทุกข์ และเพราะว่าพระเป็นผู้มีความประพฤติดี มีศีลธรรม ถึงจะเผาหรือไม่เผาก็ได้ไปสวรรค์เช่นกัน

2) คนจนซึ่งไม่มีเงินจะซื้อฟืน ไม่มีของให้ทาน ถูกทอดทิ้งให้ตายไปตามถนนและสถานที่สาธารณะต่าง ๆ เมื่อใครพบเข้าก็ช่วยกันจับโยนลงในแม่น้ำให้เป็นอาหารของสัตว์น้ำต่าง ๆ แต่ปัจจุบันนี้รัฐบาลรับเป็นภาระในการเผาให้ กล่าวคือ ถ้าใครไม่มีเงินซื้อฟืน ก็ให้มีหนังสือด่วนถึงเจ้าหน้าที่เทศบาลเพื่อขอของบประมาณในการนี้ เทศบาลจะอนุมัติและจัดหาฟืนให้ทันทีโดยไม่มีข้อแม้ใด ๆ ทั้งสิ้น

3) เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ใช้วิธีฝังอย่างเดียว

4) หญิงสาวพรหมจารี คือหญิงที่ไม่ได้แต่งงาน อาจเผาก็ได้ ฝังก็ได้ หรือถ่วงก้อนหินลงในแม่น้ำก็ได้ แต่ส่วนมากแล้วไม่นิยมเผา

5) ศพวัวที่เชื่อว่าเป็นพระเจ้า จะได้รับการประกอบพิธีถ่วงน้ำ

นอกจากศพ 5 ประเภทดังกล่าวมาแล้ว ยังมีศพอีกประเภทหนึ่งที่ไม่นิยมเผา ไม่นิยมฝังหรือถ่วงน้ำ เพราะเขาถือว่าเป็นการลบหลู่บุญคุณและสร้างมลทินให้แก่ ดิน น้ำ และไฟ นั่นคือ ศพพวกเปอร์เซีย (อินเดียเรียกกันว่าปาร์ซี) ชนพวกนี้อาศัยอยู่ในรัฐมหาราษฏร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบอมเบย์ เมื่อมีการตายเกิดขึ้น พวกเขาจะนำศพมาทิ้งให้แรงกาเกินที่บริเวณภูเขามาลาบา ทางเหนือของบอมเบย์ ซึ่งมีสุสานของปาร์ซีขนาดใหญ่ประมาณหลายร้อยไร่ มีกำแพงล้อมรอบ มีลานขนาดใหญ่สำหรับวางศพให้อีกาและอีแร้ง มีเจ้าหน้าที่รักษาสุสานมากมาย และมีไว้เพื่อทำความสะอาดบริเวณลานทั้งศพ ชาวปาร์ซีไม่มีพิธีรีตองอะไรกับงานศพ จะมีก็เพียงแสดงความเสียใจต่อญาติผู้เสียชีวิตเท่านั้น หลังจากนั้นญาติ ๆ ก็จะห้ามศพไปส่งที่ประตูลูกสุสาน เป็นอันเสร็จพิธี คงปล่อยให้ เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้รักษาสุสานต่อไป

แบบฝึกหัด

1. ศาสนาฮินดูกับศาสนาอิสลามแตกต่างกันอย่างไร ให้นักศึกษากล่าวถึงโครงสร้างที่สำคัญ ๆ ของศาสนาทั้งสอง
2. ศาสนาเชนกับศาสนาพุทธแตกต่างกันอย่างไร ให้นักศึกษากล่าวถึงสาระสำคัญในศาสนาทั้งสอง
3. จงกล่าวถึงโครงสร้างทางสังคมในอินเดียปัจจุบัน พร้อมทั้งชี้ให้เห็นว่าสังคมดังกล่าวมีวิวัฒนาการมาอย่างไร และท่านเห็นด้วยกับลักษณะทางสังคมดังกล่าวหรือไม่ เพราะเหตุใด
4. จงกล่าวถึงวัฒนธรรมอินเดียตามหัวข้อต่อไปนี้
  - ก) การแบ่งยุควัฒนธรรม
  - ข) นาฏศิลป์
  - ค) ละคร
  - ง) ภาษาสันสกฤต
  - จ) การแต่งกาย
5. ทักกล่าวว่า "ในอินเดียประเพณีการแต่งงานสำคัญกว่าประเพณีการตาย" นั้น ท่านเข้าใจว่าอย่างไร ให้วิเคราะห์ประเพณีทั้งสองโดยละเอียด

